

Nita Kärkkäinen

”KUKAAN EI VOI TIETÄÄ MITEN
HULLU VÄLILLÄ OLEN”
Tutkimus äitien väkivaltaisuudesta ja siihen
johtaneista syistä

Opinnäytetyö
Kansalaistoiminta ja nuorisotyö

Marraskuu 2013

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Opinnäytetyön päivämäärä 20.11.2013	
Tekijä(t) Nita Kärkkäinen		Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminta ja nuorisotyö	
Nimeke ”Kukaan ei voi tietää miten hullu välillä olen” – Tutkimus äitien väkivaltaisuudesta ja siihen johtaneista syistä			
Tiivistelmä <p>Äitien väkivaltaisuus on kuohuttava, mutta vähän puhuttu ja tutkittu aihe. Sen olemassaoloa ei haluta myöntää, eikä nähdä. Totuus on kuitenkin se, että meillä Suomessakin äidit käyttävät väkivaltaa päivittäin omiin lapsiinsa.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda ilmi äitien väkivaltaisuutta lapsia kohtaan. Tutkimuksen aineisto on kerätty Internetin keskustelupalstoilta ja tulokset on saatu aineistolähtöisen analyysin avulla. Opinnäytetyön avulla pyrin myös löytämään syitä äitien väkivaltaisuuteen. Kyseessä on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, minkä vuoksi aineisto on melko pieni.</p> <p>Määrällisesti pienen aineiston pohjalta saadut tutkimustulokset olivat kuitenkin samassa linjassa aiempien tutkimustulosten kanssa. Syiksi äitien väkivaltaisuuteen osoittautuivat lapsuuden traumaattiset kokemukset, ihmissuhteiden ongelmat, väsymys ja masennus. Äidit tuntevat usein myös olevansa kovin yksin lasten kanssa ja yksinäisyys yhdistettynä moniin muihin ongelmiin ajaa äidin pois kaidalta tieltä. Joskus väkivaltaisten äitien taustalta löytyy myös alkoholiongelmia ja erilaisia mielenterveyden häiriöitä, joilla on myös osaltaan vaikutusta äidin käyttäytymiseen.</p> <p>Opinnäytetyö tuo selkeästi esille vakavan ongelman, jolla on kauaskantoiset seuraukset, ellei sille tehdä mitään. Tutkimusta tehdessä kävi ilmi, että äidit eivät uskalla hakea ongelmiinsa apua. Tämä on tutkimustuloksistani suurin ja huolestuttavin, sillä katkaisemattomalla väkivallan kierteellä on erittäin negatiiviset vaikutukset.</p>			
Asiasanat (avainsanat) väkivalta, äitiys, perheväkivalta, lähisuhdeväkivalta			
Sivumäärä 44	Kieli Suomi	URN	
Huomautus (huomautukset liitteistä)			
Ohjaavan opettajan nimi Helena Timonen		Opinnäytetyön toimeksiantaja Maria Akatemia	

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis 20.11.2013	
Author(s) Nita Kärkkäinen		Degree programme and option Civic Activities and Youth Work	
Name of the bachelor's thesis "Nobody knows how crazy I am at times" – A study about mothers' violence toward children			
Abstract <p>This bachelor's thesis is a qualitative study about mothers' violence. There are lots of violent mothers in Finland. This is, however, a subject which has not been studied extensively. It is important to study also these kinds of difficult subjects, because that way we can all learn to understand them.</p> <p>In this bachelor's thesis mothers have a major role. The material of this survey was collected from different kinds of forums on the Internet. In the material mothers tell what they have done to their children and they also think about why. What are the reasons that change mothers into monsters was the question that I wanted to answer in this survey.</p> <p>The study showed that the reasons are mainly childhood's traumatic experiences, difficult relationships, loneliness, exhaustion and mental problems. In some cases intoxicants were also involved and they always affect people's behaviour. The writers usually had more than one of these problems in their life. These are the reasons that other researchers also have found. Of course every case is different but these are the most common reasons for mothers' violent behaviour.</p> <p>This survey showed how hard it is to get help for violent problems. Every one of the material writers know how wrong they do when they mistreat their children. They carry enormous guilt and shame on their shoulders. Every one of them wants to get help but they just do not have the courage to do that because they are afraid of the consequences. This is a major problem. By making this problem visible, we can lower the threshold of getting help in the future.</p>			
Subject headings, (keywords) violence, motherhood, domestic violence			
Pages 44	Language Finnish	URN	
Remarks, notes on appendices			
Tutor Helena Timonen		Bachelor's thesis assigned by Maria Akatemia	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	VÄKIVALTA JA AGGRESSIO	3
2.1	Aggression määrittelyä	3
2.1.1	Tilannetekijät	4
2.1.2	Persoonallisuustekijät	4
2.1.3	Ympäristötekijät	5
2.1.4	Biologiset tekijät	6
3	NAISTEN AGGRESSIO	7
3.1	Naisten aggressio: mitä ja miten?	7
3.2	Kuka on väkivaltainen äiti?	8
4	NAISEN JA ÄIDIN VÄKIVALLAN MUODOT	9
4.1	Fyysinen väkivalta	9
4.2	Henkinen väkivalta	10
4.3	Passiivinen pahoinpitely ja passiivinen väkivalta	11
5	TUTKIMUSMENETELMÄ, AINEISTO JA ANALYYSI	11
5.1	Tutkimuskohde ja tutkimustehtävä	12
5.2	Tutkimuksen kohdejoukko	13
5.3	Aineisto	14
5.4	Analyysi	15
6	VÄKIVALTA JA SIIHEN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ	16
6.1	Äitien väkivallanteot. ”Ei ne mitään pikkutukistuksia ole vaikka niin koitan väittää”	16
6.2	Väkivaltaisia äitejä erilaisissa elämäntilanteissa	21
6.3	Lapset	25
6.4	Äitien väkivaltaisuuden syyt	29
6.4.1	Minkä nuorena oppii, sen vanhana taitaa	30
6.4.2	Kolmen kopla: väsymys, uupumus, masennus	31
6.4.3	Liian paljon, liian aikaisin ja yllättäen	33
6.4.4	Äidin tulinen luonne	34
6.4.5	Kierteessä, oravanpyörässä, umpikujassa	35
7	POHDINTA	36

1 JOHDANTO

Miesten väkivaltaisuus on puhuttanut kansaa jo vuosikymmeniä, mutta vasta lähivuosina on uskaltauduttu puhumaan myös naisten aggressiivisuudesta ja väkivaltaisuudesta. Eniten yhteiskunnassamme on satsattu tutkimuksiin ja kampanjoihin, joiden rivien välistä luettu pääajatus on, että naisiin kohdistuvan väkivallan vuoksi nainen ei itse voi olla väkivaltainen (Törrönen 2009, 28). Todellisuudessa nainen ei olekaan välttämättä viaton uhri. Tässä opinnäytetyössä käsittelen aihetta nimenomaan väkivaltaa käyttävien naisten, äitien näkökulmasta.

Televisio, lehdet, kirjallisuus ja Internet ovat pullollaan väkivaltamateriaalia. Yhteiskunta ja media ovat saaneet ihmiset ajattelemaan automaattisesti naisen uhrina. Naiseen kohdistuvasta väkivallasta saa puhua mutta naisen itsensä tekemä tai aiheuttama väkivalta onkin vitsi, erehdys, tilastoharha, ymmärrettävä teko tai tutkimuksen hairahtanut ajatus (Törrönen 2009, 15). Karu totuus kuitenkin on, että myös naiset käyttävät väkivaltaa ja naisten keskuudessa juuri lähisuhdeväkivalta on yleistä. Lähisuhteissa tapahtuneista törkeistä pahoinpitelyistä 40 prosentissa ja lasten pahoinpitelystä 50 prosentissa tapauksista tekijänä on nainen. Lisäksi naisvaltaisilla aloilla, kuten sosiaali- ja terveysalalla kiusaamista on havaittu olevan erityisen paljon. Äitien asenteet ovat tutkitusti kielteisempiä lasten fyysistä kurittamista kohtaan kuin isien, mutta silti äidit kurittavat lapsiaan fyysisesti isiä useammin. (Törrönen 2009, 14.) On myös todettu, että naisten käyttämä väkivalta raaistuu ajan myötä siinä missä miestenkin. Mitä enemmän väkivaltaa käytetään, sitä matalammalla rima turvautua siihen on. (Törrönen 2009, 31.)

Vielä 1940- ja 1950-luvuilla lasten pahoinpitelyä ei tunnettu. Tuolloin Englannissa ja Yhdysvalloissa lastenlääkärit totesivat lapsilla olevan omituisia luusairauksia, vaikka todellisuudessa lapsilla olevat murtumat olivat monesti äitien aiheuttamia. (Lampi 1983, 17-18.) Vuoteen 1979 saakka vanhemmilla oli Suomessa lain mukaan kuritus-oikeus, joka tuolloin poistettiin rikoslaista. Siihen saakka vanhempien kuritusta ei oltu kriminalisoitu tai muutenkaan kielletty. Vuoden 1984 laissa lapsen huollosta ja tapamisoikeudesta kuitenkin kiellettiin mm. lapsen ruumiillinen kurittaminen. Laissa säädetään: ”Lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin

loukkaavasti. Lapsen itsenäistymistä sekä kasvamista vastuullisuuteen ja aikuisuuteen tulee tukea ja edistää.” (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983.)

Tilastojen mukaan naisten väkivaltaisuus ei ole erityisen suuri ongelma. Tilastoissa kuitenkin näkyy vain se, mitä tilastoidaan. Poliisin tai muiden viranomaisten tietoon tulee vain murto-osa naisten tekemistä pahoinpitelyistä. Tämä johtuu osittain siitä, että miehet eivät pidä ”vähäisempää väkivaltaa” väkivaltana, eivätkä siksi koe tarpeelliseksi ilmoittaa siitä kenellekään. (Törrönen 2009, 29-30.) Viranomaisten tietoon eivät läheskään aina tule myöskään lasten pahoinpitelyt, joissa valittettavan usein pahoinpitelijä on lapsen äiti.

Tässä tutkimuksessa keskityn äitien väkivaltaisuuteen ilmiönä, sekä pyrin löytämään äitien väkivaltaisuuteen johtaneita syitä. Nostan tutkimukseni avulla esille tärkeän ja vähän tutkitun aiheen, jota on pidetty kulttuurissamme eräänlaisena tabuna. Opinnäytetyöni tarkoituksena on lisätä ihmisten tietoisuutta äitien väkivaltaisuudesta, sillä vain tiedostamalla ongelman pystymme puuttumaan siihen.

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen. Tutkimukseni aineisto koostuu Internetin keskustelupalstoilta kerätyistä kirjoituksista. Nämä kirjoitukset ovat väkivaltaisten äitien itsensä kirjoittamia ja teksteissä äidit kertovat tekemästään väkivallasta sekä pohtivat syitä siihen. Äidit ovat kirjoittaneet Internetiin keventääkseen väkivallasta aiheutunutta syyllisyyden taakkaa sekä löytääkseen kohtalotovereita ja apua. Aineistoni koostuu yhdeksän äidin kirjoituksista eli aineisto on melko pieni. Sen vuoksi saadut tutkimustulokset eivät ole suoraan yleistettävissä vaan ne joko vahvistavat jo olemassa olevaa teorial tietoa tai poikkeavat siitä.

Käyttämäni tutkimusmenetelmä on aineistolähtöinen teema-analyysi. Olen nostanut aineistostani neljä teemaa, joihin keskityn tutkimuksessani, päätavoitteena kuitenkin löytää syitä äitien väkivaltaisuuteen. Aluksi kerron yleisesti väkivallasta syventäen teorial tietoa koko ajan lähemmäksi äitien väkivaltaisuutta. Seuraavassa osiossa kerron tutkimuksesta ja sen kulusta sekä perustelen tekemiäni menetelmävalintoja. Tämän jälkeen siirryn teema-analyysiin, jossa puran auki aineistoni teemoittain ja samalla tämä osio vastaa tutkimustulokset -lukua. Lopuksi kokoan vielä yhteen lyhyesti tutkimuksen ja sen tulokset pohdinta-luvussa.

2 VÄKIVALTA JA AGGRESSION

Aggression ja väkivallan side on voimakas ja usein ne kulkevatkin käsi kädessä. Aggression on meille suomalaisille hieman vieras käsite, joten seuraavaksi kerron aggression määritelmästä tarkemmin. Väkivalta on aina tilannekohtaista ja on hyvä muistaa, että vaikka aggression purkautuu joskus väkivaltana, ulkopuolelta ei näe kaikkea. Ihmisen käyttäytymiseen, myös väkivaltaisuuteen, liittyy aina useita erilaisia tekijöitä, joista myös kerron tässä luvussa hieman tarkemmin.

2.1 Aggression määrittelyä

Sana aggression juontaa juurensa englannin kielen sanasta *aggression*, mikä tarkoittaa aggressiivista käyttäytymistä kun taas aggressiivisuus (englanniksi *aggressiveness*) tarkoittaa persoonallisuuden piirrettä. Näin ollen on siis kaksi eri asiaa käyttäytyä aggressiivisesti tai olla aggressiivinen vaikka sanojen merkitykset ovatkin suomen kielessä sekoittuneet arkikäytössä toisiinsa. (Viemerö 2006, 18.) Aggressiolla tarkoitetaan toiseen yksilöön tai ympäristöön kohdistuvaa tahallista vahingoittamista ja häiritsemistä sekä tällaiseen toimintaan liittyvää sisäistä tunnetilaa. Aggression määritelmä on siis kaksijakoinen. Jo pelkkä tunnetila luokitellaan aggressioksi mutta sitä on myös käyttäytyminen. (Lagerspetz 1998, 22-23.) Vahingoittamista on kivun tai tuskan tuottaminen, jonka sen kohde kokee epämiellyttävänä ja tahtonsa vastaisena. Lisäksi vahingoittamisen tulee olla tahallista, jotta kyseessä olisi aggression. (Lagerspetz 1998, 19-20.)

Aggression aikana ihminen kokee vihamieleisiä tunteita ja hänet valtaa sisäinen kiihitymystila. Aggressiotilassa adrenaliinin erityös lisääntyy, sydämen syke nousee, verenpaine kohoaa, lihaksiin virtaa enemmän verta ja niin edelleen. Aggression aiheuttama tunnetila on niin voimakas, että se vaikuttaa elimistömme toimintaan ja on nähtävissä myös ulkoapain. Esimerkiksi kalpeus voi olla merkki aggressiosta. (Lagerspetz 1998, 21.) Aggression tarjoaa meille voiman tehdä jotain, kun jotakin on tehtävä. Siihen kuuluu kaikki se mikä saa aikaan vihan ja hyökkäyshalun mutta toisaalta myös puolensa pitämisen tunteet. (Cacciatore 2008, 17.) Väkivaltaisen ja aggressiivisen käyttäytymi-

sen taustalta voidaan löytää monia erilaisia tekijöitä ja niiden yhdistelmiä. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi tilannetekijät, persoonallisuustekijät, ympäristötekijät ja biologiset tekijät. (Viemerö 2006, 20.)

2.1.1 Tilannetekijät

On olemassa tietynlaisia tilanteita, joissa on helpompi suuttua ja käyttäytyä aggressiivisesti. Tähän ryhmään kuuluu erilaisia epämiellyttäviä tilanteita. Erilaiset ärsykkeet lisäävät aggression mahdollisuutta. Provokaatio ja frustraatio eli turhautuminen ovat yleisiä ja vahvoja ärsykeitä. Lisäksi tilannetekijöitä ovat mm. kipu, epämiellyttävä olo ja sosiaalinen stressi. Tilannetekijöihin kuuluu myös ns. huono tuuli. Kun yksilö on valmiiksi huonolla tuulella, on hän helpommin suututettavissa. Tällöin huono tuuli tilannetekijänä vaikuttaa siihen kuinka yksilö käyttäytyy. (Viemerö 2006, 20.) Jokaisen meistä on myös varmasti helppo kuvitella omalle kohdalleen tilanne, jolloin kärsimme kovasta pääkivusta. Tällöin pinna on varmasti normaalia lyhyempi ja kipu tilannetekijänä vaikuttaa aggression syntymiseen ja sen myötä myös käyttäytymiseen.

Lisäksi tilannetekijöihin kuuluvat ne tekijät, jotka nostavat yksilön vireystilaa. Esimerkkinä tästä voisi olla vaikkapa toisen ihmisen ärsyttäminen. Myös alkoholi ja huumeet, joilla on todistettusti vaikutusta ihmisen vireystilaan, kuuluvat tähän ryhmään. (Viemerö 2006, 20.) Tilannetekijöitä voi olla samanaikaisesti useita. Esimerkiksi juuri ärsyttäminen ja alkoholin nauttiminen samanaikaisesti varmasti vaikuttavat ihmisen vireystilaan. Sen myötä niillä on vaikutusta myös aggression tasoon sekä käyttäytymiseen.

2.1.2 Persoonallisuustekijät

Yhdessä tilannetekijöiden kanssa ihmisen käyttäytymiseen vaikuttaa yksilön persoonallisuus, johon kuuluu mm. emotionaaliset taipumukset eli esimerkiksi taipumus vihamielisyyteen (Viemerö 2006, 20). Jokainen ihminen on erilainen ja omaa erilaisen persoonallisuuden. Näin ollen jokainen meistä reagoi eri tavalla ärsykeisiin; toinen on helpommin suututettavissa kuin toinen. Aggressiivisuus persoonallisuuden piirtee-

nä koostuu kuitenkin monista osa-alueista, jotka muuttuvat elämän kuluessa (Lagerspetz 1998, 52).

Persoonallisuus on peräisin osittain biologisilta vanhemmilta ja se kehittyy jatkuvasti. Persoonallisuuden kehittymiseen vaikuttaa mm. ympäristö ja elämänmuutokset mutta halutessaan ihminen voi itsekkin muuttaa persoonallisuuttaan. (Encyclopedia of Children's Health 2013.) Esimerkiksi vihamielisyyteen ja väkivaltaan taipuvainen ihminen voi hakeutua vihanhallintaryhmään, jossa hän tietoisesti haluaa muuttaa itseään ja toimintatapojaan.

On todettu, että yksilöt joilla on hyvä itsetunto, ovat taipuvaisia käyttäytymään aggressiivisesti jos heidän itsetuntoaan uhataan. Yleisesti luullaan, että alhaisen itsetunnon omaavat henkilöt ovat aggressiivisimpia mutta tämä ei Viemerön (2006, 21) mukaan pidä paikkaansa.

Persoonallisuustekijöihin kuuluva impulsiivisuus vaikuttaa myös siihen kuinka ihminen käyttäytyy ja ilmaisee aggressiotaan. Impulsiivisen henkilön on vaikea hallita aggressiotaan ja raivostumisesta seuraa spontaania käytöstä, jolloin aggressio purkautuu monesti väkivalloin ennen kuin yksilö ehtii ajatella tekemisiään. Tällaisissa tilanteissa uhrina on valitettavan usein lapsi. (Viemerö 2006, 19-21.)

2.1.3 Ympäristötekijät

Monilla ympäristötekijöillä on pitkäaikaisvaikutuksia siihen, mitä yksilö oppii ja mihin hän uskoo. Ympäristötekijöihin kuuluvat mm. fyysinen ympäristö, kulttuuri, asu-muoto, toverit ja väkivallalle alistuminen. Näiden lisäksi väkivaltaa ja aggressiota selitetään myös taloudellisilla, ideologisilla ja yhteiskunnallisilla tekijöillä. Esimerkiksi taloudellisesti huonossa tilanteessa elävät henkilöt saattavat turhautua ja jos he eivät työstä frustraatiotaan positiivisin keinoin, voi sen seuraus olla aggressiivinen käyttäytyminen. (Viemerö 2006, 21.)

Putkosen (2011, 1216) mukaan lapsiperheiden köyhyys ja siitä aiheutuva stressi on yksi syy lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan. Köyhyys ympäristötekijänä aiheuttaa siis stressiä, joka tilannetekijänä vaikuttaa ihmisen käyttäytymiseen. Tilanne- ja ympäris-

tötekijät ovat lähellä toisiaan mutta ne voi erottaa helposti esimerkiksi ajattelemalla niiden ajallista kestoa. Ympäristötekijät ovat pitkäkestoisia, kun taas tilannetekijät nimensä mukaan ovat vallalla vain hetkellisesti tietyissä tilanteissa.

Myös vanhempien kasvatustoimenpiteitä voi pitää ympäristötekijöinä. Lapsi oppii aggressiivisuuteen jos vanhemmilla on kriittinen ja negatiivinen asenne häntä kohtaan. Lasta ei ohjata ja hänen aggressiivista käyttäytymistä hyväksytään ja kasvatusmenetelminä käytetään rankaisua, uhkailua ja väkivaltaa. (Viemerö 2006, 21.) Lapseen kohdistettu väkivalta voi todistetusti aiheuttaa aikuisiässä erilaisia psyykkisiä häiriöitä kuten masennusta, joka taas voi johtaa aggressiivisuuteen. Tässä selviää myös lyhyesti selitettynä väkivaltaisuuden ylisukupolvisuus. (Haapasalo 1999, 48.)

2.1.4 Biologiset tekijät

Mieshormoni testosteroni on tärkein aggressioon vaikuttava hormoni. Ensinnäkin se vaikuttaa pituuskasvuun ja lihasvoimaan mutta sillä on myös aggressiota yllyttävä vaikutus. On todettu, että väkivaltarikosten ikäjakauma noudattaa testosteronin jakautumista iän mukaan. Toisin sanoen sinä iässä kun ihmisessä yleisesti testosteronin tuotanto on korkea, tapahtuu eniten myös väkivaltarikoksia. (Viemerö 2006, 21.) Lisäksi kaksostutkimukset ovat osoittaneet, että riski tulla rikolliseksi on suurempi heillä, joilla on rikolliset biologiset vanhemmat, kuin heillä, jotka ovat eläneet koko elämänsä rikolliset kasvatusvanhempien luona. (Viemerö 2006, 21)

Tutkimusten mukaan myös älykkyys ja kehitystaso vaikuttavat aggressiivisuuteen. Alemmalla kehitystasolla olevat henkilöt käyttävät helpommin fyysisiä, suoria ja vakavia aggression muotoja sekä hyökkäävät helpommin kuin korkeammalla kehitystasolla olevat henkilöt. (Viemerö 2006, 21.) Tämä kertoo myös siitä, että usein aggressiivisilla ja väkivaltaan taipuvaisilla ihmisillä on myös jonkin asteisia psyykkisiä ongelmia. Erilaiset mielenterveyden häiriöt kuten masennus, ahdistuneisuus, stressi, burnout ja psykoosi vaikuttavat aina osaltaan ihmisen käyttäytymiseen. Länsimaissa elinaikanaan vähintään joka kolmas sairastaa jonkun mielenterveyden häiriön. (Lönnqvist 2005.)

3 NAISTEN AGGRESSIO

Aggressio ei ole yhdistettävissä erityisesti ikään, sukupuoleen tai mihinkään muuhun tekijään ihmisessä. Se on olennainen osa meitä jokaista, se vaan ilmenee eri ihmisillä eri tavoin. On tutkittu, että naisten ja miesten välisellä aggressiolla on eroja ja seuraavaksi käsittelenkin aggressiota erityisesti naiseuden näkökulmasta. Tämän jälkeen avaan lukijalle naisen aggressiota vielä hieman enemmän äitiyden näkökulmasta ja tuon esiin jo olemassa olevaa teoriaa liittyen äitien väkivaltaisuuteen johtaneisiin syihin.

3.1 Naisten aggressio: mitä ja miten?

Aggressio johtaa joskus väkivaltaiseen käyttäytymiseen. Tunnetila voi purkautua esimerkiksi iskuina, potkuina tai huutona. Nainen ja mies kokevat kuitenkin aggression eri tavalla. Miehellä aggressio voi olla väline kontrolloida ympäristöään ja saada kunioitusta ja tarvittaessa mies kykenee käyttämään aggressiota taitavasti hyväkseen kun taas naisen tilanne on aivan toinen. Naiselle aggressio ei merkitse ympäristön kontrolloimista, vaan se on osoitus oman kontrollin menettämisestä. (Reenkola 2008, 48.) Tässä tutkimuksessa käsittelen naisten, tarkemmin sanottuna äitien tekemää väkivaltaa jota he käyttävät lapsiinsa. Mäenpää-Reenkolan mukaan (1998, 121) naisen viha syntyy pettymyksistä omien toiveiden ja halujen toteutumisessa. Usein äitien lapsiin kohdistama väkivalta johtuu siitä, että lapset eivät käyttäydy tai kehity äitien odottamalla tavalla.

Myös odotukset siitä, miten naiset ja miehet käyttäytyvät aggression vallassa, eroavat toisistaan. Naisten odotetaan hillitsevän itsensä ja heiltä odotetaan enemmän ristiriitojen sovittelua kuin aggressiivisuutta. Naisen aggressio on kuitenkin suuttumisen jälkeen ilmaisevaa eli ekspressiivistä. Naiset ilmaisevat aggression avulla voimakkaita tunteitaan kun muut keinot eivät enää auta. Tämän vuoksi naisten aggressio voi vaikuttaa tehottomalta hysterialta joka ei loppupelissä johda mihinkään. Naiset käyttävät monesti tapellessaan sääntöjen vastaisia keinoja ja usein aggressio on epäsuoraa. Epäsuoran aggression voi huomata jo hiekkalaatikkoikässä kun tytöt jättävät muita leikkien ulkopuolelle. (Reenkola 2008, 48.)

3.2 Kuka on väkivaltainen äiti?

Väkivaltaisesta äidistä on vaikea luoda yhdenlaista mielikuvaa. Mediasta saamme erilaisia kuvauksia ja käsityksiä väkivaltaisista äideistä, jotka sotivat mielessämme perinteisen äidin kuvan kanssa. Eikö äiti ole aina se rakastava, hellä ja huolehtiva, pullantuoksuinen, jämpä mutta lempeä? Valitettavasti ei. Äitejä on miljoonia erilaisia ja kuka tahansa heistä saattaa olla väkivaltainen. Väkivaltaa voi olla usein sielläkin, missä emme osaisi tai haluaisi ajatella sitä olevan. Vaikka päällepäin saattaisi näyttää, että perheellä on kaikki hyvin; on ihana koti, hyvä auto, hyvä työ ja toimiva parisuhde, eivät asiat aina ole niin kuin ulkoapäin näyttää. Väkivalta voi tulla mihin tahansa perheeseen vaivihkaa kyselemättä ikää, elämäntilannetta tai sosiaaliluokkaa.

Äideillä on monesti epärealistinen kuva äitiydestä ja sen raadollisuus huomataan vasta kun omat voimat loppuvat. Tällöin äidit tuntevat pettymystä, turhautumista ja he pitävät itseään huonona äitinä koska eivät pysty täyttämään mielessään olevaa kiiltokuva-äidin paikkaa. (Cacciatore & Janhunen 2008, 12.) Äitiyden negatiivisista tuntemuksista ei uskalleta puhua vaan niitä peitellään, jotta välttyttäisiin syyllistäviltä katseilta. Kaikki olettavat, että tuore äiti on onnensa kukkuloilla vaikka oikeasti äiti voi olla lapsestaan huolimatta surullinen, itsekäs tai hän voi katua lapsen saamista. Tällaisista tuntemuksista on vaikea puhua ääneen koska ympäristön paine olla hyvä ja rakastava äiti on niin kova. Ihmiset eivät aina ymmärrä, että naiset ovat äiteinäkin yksilöitä, joilla on omat tarpeensa ja tunteensa. Lapsen mukanaan tuomat suuret muutokset voivat johtaa myös kielteisiin tunteisiin. Työmäärä ja vastuu lisääntyvät ja oma aika vähenee, mikä voi hyvinkin ärsyttää äitiä. Jos äiti tuntee olevansa vastuussa liian suuresta taakasta yksin, hän voi tuntea ahdistusta, yksinäisyyttä tai masentuneisuutta. Muiden ymmärtämättömyys ja arvostuksen puute herättää monissa myös vihan ja raivon tunteita. (Cacciatore & Janhunen 2008, 19.) Nämä kaikki kuuluvat luonnollisena osana äitiyteen ja niistä tulisi osata ja uskaltaa puhua vääränlaisten tunteenpurkauksien välttämiseksi.

Univajeen ja kodinhoidon väsyttämä äiti on uupunut ja lyhytpinnainen. Hän ärtyy helposti ja oman haasteensa tuo kuvioihin myös jos äiti on luonteeltaan helposti tulistuva. Äiti voi kokea vaikeissa tilanteissa olevansa umpikujassa lastensa kanssa. Hän ei löydä vihasena tilanteesta muuta ulospääsyä kuin väkivallan, vaikka ei sitä normaalisti hyväksyisikään. (Cacciatore & Janhunen 2008, 20.) Jälkeenpäin monet äideistä katu-

vat väkivaltaisista tekojaan ja vannovat, etteivät koskaan enää käy käsiksi lapsiinsa. Kuitenkin on niin, että rima turvautua väkivaltaan hankalissa tilanteissa on kerta kerralta matalampi. Kuritusväkivaltaa lapsena kokenut äiti voi myös ajatella, ettei tukistaminen tai luunapin antaminen ole lapselle vahingollista koska hän on itsekin niitä lapsena saanut ja on kuitenkin selvinnyt niistä huolimatta elämässään hyvin.

Lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa voi siis olla missä tahansa ja hyvinkin lähellä meitä vaikka emme sitä huomaisikaan. Monet äidit osaavat peittää perheen sisäiset ongelmat hyvin ulkopuolisilta, minkä vuoksi ulkopuolinen ei näe kuin perheen pystyssä pitämät kulissit. Kulisseissa näkyy usein ruuhkavuosistaan nauttiva perhe, jonka arki etenee omalla painollaan ilman kummoisempia ongelmia. Totuus kulissien takana voi kuitenkin yllättää, sillä monesti väkivalta-perheissä kytee moniongelmaisuus. Etenkin suomalaisilla naisilla erilaiset mielenterveyden ongelmat ja itsetuhoisuus yhdistettynä päihteiden käyttöön nostavat väkivaltaisuuden riskiä. (Putkonen 2011, 1212.)

4 NAISEN JA ÄIDIN VÄKIVALLAN MUODOT

Naisten keskuudessa lähisuhdeväkivalta on yleistä. Vihan, ärtymyksen ja tuskan tunteet purkautuvat toisinaan tahallaan ja toisinaan tahattomasti juuri läheisimpiin ihmisiin. Naisten tekemä väkivalta tapahtuu usein kotona, minkä vuoksi monesti uhriksi joutuu äidin vihan ja vallan edessä puolustuskyvytön lapsi (Putkonen 2011, 1212). Äitien lapsiin kohdistamaa väkivaltaakin on kuitenkin monenlaista. Perinteisesti väkivalta jaetaan henkiseen ja fyysiseen väkivaltaan mutta väkivaltaa tutkittaessa on tarpeen määritellä väkivaltaa hieman tarkemmin.

4.1 Fyysinen väkivalta

Fyysinen väkivalta on ruumiillista vahingoittamista ja satuttamista. Lampi (1983, 22) erottelee kirjassaan erilaisia fyysisen väkivallan muotoja, joita vanhemmat käyttävät lapsiinsa. Hän mainitsee mekaanisen pahoinpitelyn, seksuaalisen pahoinpitelyn ja kemiallisen pahoinpitelyn. Mekaaninen pahoinpitely voi olla hyvin monenlaista mutta siihen lukeutuu mm. laiminlyöminen, potkiminen, polttaminen ja tukistaminen. Lasta pahoinpidellään vahingoittamalla häntä ja hänen kehoaan. Vanhemmat voivat pitää

fyysistä pahoinpitelyä myös kurituksena ja täten myös oikeutettuna keinona kasvattaa lasta.

Seksuaaliseksi pahoinpitelyksi luetaan hyväksikäytöt ja seksuaalinen väkivalta. Seksuaaliseen väkivaltaan sisältyy monesti myös henkistä väkivaltaa, mikä tekee kokemuksesta uhrille entistäkin traumatisoivamman. Erityisen haavoittavaa on lapsena tai nuorena koettu hyväksikäyttö. Seksuaalisella väkivallalla on valtava voima vaikuttaa uhrin minuuteen. (Ronkainen 2008, 43-44.) Tapausten myöhempi muistelu voi aiheuttaa lapselle pelkotiloja, ahdistuneisuutta ja painajaisia (Lampi 1983, 23).

Kemiallinen pahoinpitely on rauhoittavien aineiden, lääkkeiden, alkoholin tai muiden lasta vahingoittavien aineiden antamista lapselle muussa kuin lääkinnällisessä tarkoituksessa (Lampi 1983, 24). Lapselle saatetaan esimerkiksi juottaa olutta, jotta hänet saataisiin helpommin nukkumaan.

4.2 Henkinen väkivalta

Henkistä väkivaltaa on toisen ihmisen satuttaminen muutoin kuin fyysisesti. Henkisen väkivallan uhri voi tuntea esimerkiksi pelkoa, tuskaa tai ahdistusta. Äitien käyttämä henkinen väkivalta on monesti uhkailua, pelottelua tai vähättelyä ja moittimista. Myös syrjintä, julma kiusaaminen tai naurunalaiseksi tekeminen on henkistä väkivaltaa.

Henkisellä aliarvioimisella ja loukkaamisella voi olla todella kauaskantoiset seuraukset, sillä ne vievät ihmiseltä itsetunnon. (Lampi 1983, 24.) Henkinen väkivalta voi aiheuttaa jopa fyysistä väkivaltaa pidempiaikaisia vaurioita, vaikka siitä ei näkyviä jälkiä jääkään (Cacciatore 2008, 56). Vauriot ovat henkisiä ja voivat aiheuttaa lapselle tulevaisuudessa monenlaisia erilaisia ongelmia.

Äidit saattavat harjoittaa henkistä eli psyykkistä väkivaltaa huomaamattaan tai ilman järkevää selitystä. Lapset, jotka eivät täytä vanhempiensa toiveita ovat vaarassa joutua henkisen väkivallan uhriksi. (Lampi 1983, 24.) Kun lapsi ei kehity, opi tai tottele äitiään, hän tuhoaa äidin mielikuvat haluamastaan lapsesta. Näissä tilanteissa lasta saatetaan alistaa ja uhkailun avulla pyritään muokkaamaan lapsi vanhempien odotusten mukaiseksi.

4.3 Passiivinen pahoinpitely ja passiivinen väkivalta

Passiivisella pahoinpitelyllä tarkoitetaan lapsen hoidon laiminlyömistä (Lampi 1983, 25.) Mielestäni tämä ei kuulu henkisen tai fyysisen pahoinpitelyn alaisuuteen, joten päätin tehdä kyseistä termistä oman kappaleen. Passiivinen pahoinpitelijä siis laiminlyö lapsensa hoitoa eli hän ei huolehdi lapsen terveydestä ja turvallisuudesta. Lapsi saatetaan esimerkiksi sulkea komeroon ilman ruokaa, jolloin kyseessä on ehdottomasti passiivinen pahoinpitely. Tällaisissa tapauksissa lastensuojeluviranomaisten tehtävänä olisi puuttua asiaan. (Lampi 1983, 25.)

Yksi syy passiivisen pahoinpitelyn yleistymiseen on naisten lisääntynyt alkoholinkäyttö. Aiemmin isät saattoivat ryypätä päiväkausia, jolloin äidit hoitivat lapsia, mutta kuka nykyisin hoitaa lapset kun äitikin saattaa olla alkoholisoitunut. (Lampi 1983, 25.) Nykyisin myös naiset käyttävät alkoholia runsaasti eikä kulutus tunnu olevan ainakaan laskemaan päin. Alkoholin runsas käyttö myös viikolla ja päivisin tuo mukanaan erilaisia ongelmia ja yksi vakavimmista on lasten laiminlyönti.

Passiivista väkivaltaa puolestaan on esimerkiksi väkivallan salliminen perheessä. Jos koko perhe, ystävät tai kuka tahansa muu tietää lapsiin kohdistuvan väkivaltaa, siihen tulisi puuttua tai asiasta tulisi tehdä lastensuojeluilmoitus. Lisäksi passiivista väkivaltaa lasta kohtaan on myös vanhempien keskeinen väkivalta. Lapselle on vahingollista joutua näkemään väkivaltaa, vaikkei se häneen itseensä kohdistuisikaan. Eläminen kodissa, jossa vallitsee jatkuva pelon ilmapiiri ja lapset joutuvat näkemään väkivaltaa, aiheuttaa lapselle monesti traumoja. Traumaterapiakeskuksen (2013) mukaan traumaattiset kokemukset ovat ihmisen psyykelle erityisen vahingollisia siksi, että ne tallentuvat muistiimme, toisin kuin arkipäiväiset tapahtumat. Näiden traumojen vaikutukset näkyvät usein vasta monien vuosien päästä.

5 TUTKIMUSMENETELMÄ, AINEISTO JA ANALYYSI

Tämä opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisuus ei tässä yhteydessä tarkoita tutkimuksen laadukkuutta. Laadullisuudella tässä tapauksessa tar-

koitetaan mm. kohdejoukon ja aineiston melko pientä määrää, jolloin tutkimuksen tulokset ovat laadullisia, kohdejoukon omista kertomuksista tulkittuja. Toisin kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa usein aineistot ja kohdejoukot ovat määrältään suuria, jolloin tutkimus itsessäänkin on määrällinen ja täten tulokset ovat helpommin yleistettävissä.

Aineistonani käytän väkivaltaisten äitien kirjoituksia. Tutkin naisten kirjoituksia heidän omista, henkilökohtaisista kokemuksistaan ja peilaan näin saatua laadullista tietoa jo olemassa olevaan teoriaan. Tutkimuksesta syntyneet tulokset voivat tukea jo olemassa olevaa teoriaa, jolloin teoria saa lisää vahvistusta ja on uskottavampaa mutta laadullisen tutkimuksen tulokset eivät ole suoraan yleispäteviä. Aineistoni tapaukset ovat ainutlaatuisia ja käsittelen aineistoani niiden lähtökohdista käsin.

5.1 Tutkimuskohde ja tutkimustehtävä

Tutkimukseni kohteena on äitien väkivaltaisuus lapsia kohtaan ilmiönä. Tutkin äitien henkilökohtaisia kokemuksia omasta väkivaltaisuudestaan heidän kirjoitustensa pohjalta. Tutkimuksen tarkoituksena on tuoda lisää uskottavaa tietoa äitien väkivaltaisuudesta ja samalla lisätä ymmärrystä äitiyden vaativuudesta. Lisäksi haluan tutkimuksellani tuoda julki tärkeän aiheen, josta tulisi keskustella enemmän. Tutkimustani voisi kutsua ns. ymmärtäväksi tutkimukseksi, sillä tutkimukseni yksi tarkoitus on tutkimustuloksilla selittää äitien väkivaltaisuutta ilmiönä, jonka myötä myös ymmärrys ilmiötä kohtaan lisääntyy (Tuomi & Sarajärvi 2006, 27-28). Tässä kohtaa koen tarpeelliseksi tuoda kuitenkin ilmi, että vaikka haluan lisätä ymmärrystä tästä aiheesta, en pyri saamaan aikaan sen hyväksymistä. Tarkoitukseni on ns. nostaa kissa pöydälle, jotta asiasta uskaltauduttaisiin puhumaan tulevaisuudessa avoimemmin. Äitien väkivaltaisuus on isompi ongelma kuin tilastot antavat ymmärtää ja jos äitien väkivaltaisuus pysyy näin vaiettuna aiheena jatkossakin, emme koskaan saa tietää kuinka moni perhe kärsii väkivaltaongelmista ja niiden seurauksista.

Tutkimustehtäväni on löytää syitä äitien väkivaltaiselle käyttäytymiselle. Kun tämä vaikea aihe nostetaan esille, on hyvä myös yrittää löytää syitä, miksi äidit ovat niin epätoivoisia, että kohtelevat lapsiaan kaltoin. Syiden löytäminen on tärkeää myös siksi, että osaisimme tulevaisuudessa paremmin ennaltaehkäistä äitien väkivaltaisuutta.

Perinteisen mallin mukaan monet naiset jäävät yhä kotiäideiksi samaan aikaan kun miehet tekevät töitä. Tämän vuoksi moni nainen kokee olevansa lasten kanssa yksin. Yksinäisyys, aikuisen seuran tarve ja väsymys alkaa ennen pitkää purkautua ja tämä näkyy selvästi myös tutkimukseni aineistossa. Monet aineistoni kirjoittajista ovat joko koti-äitejä tai yksinhuoltajia. Edellä mainittujen vertaistuen ja aikuisen seuran tarve on nähtävissä myös mm. netin keskustelupalstoilla. Etsiessäni aineistoa tutkimukseeni näin sadoittain äitien Internetiin laittamia ilmoituksia, joissa he etsivät itselleen samassa elämäntilanteessa olevia ystäviä. Äidit ovat yksinäisiä koska heidän elämänsä täyttää vain koti ja lapset.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tarkkaa tutkimustehtävää on vaikea määritellä etukäteen, sillä siihen vaikuttaa huomattavasti millaista aineistoa tutkija saa. Tässä tutkimuksessa aineiston pohjalta nousi selkeästi esiin äitien väkivallanteot ja niihin johtaneet syyt. Keskityn siis tutkimuksessani selvittämään keräämäni aineiston pohjalta äitien tekemää väkivaltaa ja syitä siihen. Kirjoituksissa monet äidit pohtivat ankarasti omaa väkivaltaisuuttaan ja mikä heidät on ajanut käyttämään väkivaltaa. Naisten käytökseen vaikuttaa olennaisesti myös heidän elämäntilanteensa sekä lasten määrä ja ikä, minkä vuoksi olen nostanut myös ne merkittäviksi teemoiksi tutkimukseni kannalta.

5.2 Tutkimuksen kohdejoukko

Tutkimuksen kohdejoukkona on yhdeksän väkivallan kierteessä olevaa äitiä. He ovat naisia, jotka ovat tavalla tai toisella olleet väkivaltaisista lapsiaan kohtaan ja purkaneet syyllisyyttään ja pahaa oloaan Internetin keskustelupalstoilla. Keskustelupalstoilta kohdejoukkoni naiset ovat hakeneet vertaistukea sekä apua ja vinkkejä kuinka päästä väkivallan kierteestä eroon.

Kaikki kohdejoukkoni äidit suhtautuvat kielteisesti tekemäänsä väkivaltaan ja tietävät sen olevan väärin. Jokainen heistä kaipaa apua päästäkseen eroon pahasta tavasta käydä lapsiinsa käsiksi. Kohdejoukkoni naiset kertovat kirjoituksissaan olevansa väsyneitä ja keinottomia tottelemattomien lasten edessä. He kokevat olevansa yksin lasten kanssa ja osa heistä onkin yksinhuoltajia. Äitiyden kiiltokuva on haalistunut ja sen tilalle on tullut raskas ja väsyttävä arki. Kirjoittajien tarinat ovat mielenkiintoisen eri-

laisia, vaikka perusongelma kaikilla on sama. Naiset ovat yksinäisiä ja toivottomia hakiessaan apua ja vertaistukea muilta samassa tilanteessa olevilta äideiltä. Äidit kertovat ja keskustelevat anonymiteetin suojissa minun kannalta ilahduttavan avoimesti asioistaan ja äitien kertomuksista löytyi teema-analyysin myötä paljon tutkimukseni kannalta hyödyllistä tietoa.

5.3 Aineisto

Tarkoitukseni oli kerätä tutkimukseni aineisto Maria Akatemian asiakkailta. Maria Akatemia on omien sanojensa mukaan ihmisen ja yhteisöjen hyvinvoinnin ja sisäisen kasvun keskus. Siellä apua tarjotaan mm. väkivaltaisille äideille. Maria Akatemia toimii opinnäytetyöni tilaajana ja yhteistyössä heidän kanssaan päädyimme pyytämään tutkimukseni aineistoksi kirjoituksia heidän asiakkailtaan. Jätin Maria Akatemiaan kirjoituspyynnön, jossa pyysin asiakkaita kirjoittamaan minulle vapaasti omasta väkivaltaisuudestaan ja siihen johtaneista syistä.

Päädyin tähän menetelmään tutkimusaiheeni arkuuden vuoksi. Kvalitatiiviseen tutkimukseeni sopisi menetelmänä mainiosti myös haastattelu, mutta en halua haastatella ketään näin arasta aiheesta. En halunnut udella keneltäkään näin vaikeasta ja henkilökohtaisesta aiheesta koska koin sen liian tungettelevaksi. Haastattelutilanne olisi ollut varmasti myös haastateltavan mielestä epämiellyttävä, joten suljin sen vaihtoehdon pois jo heti tutkimuksen alkumetreillä. Kirjeiden kirjoittamiseen väkivaltaa tehneillä äideillä on varmasti huomattavasti matalampi kynnys ryhtyä kuin haastatteluun.

Aihe osoittautui kuitenkin vielä luultuakin haastavammaksi, sillä en saanut kirjoituspyyntööni Maria Akatemian asiakkailta yhtäkään vastausta. Odoteltuani muutaman kuukauden laitoin kirjoituspyynnön myös Internetin vauva.fi -sivustolle. En kuitenkaan saanut myöskään tätä kautta yhtään vastausta, joten lopulta keräsin aineistoni itse Internetin erilaisilta keskustelupalstoilta. Sivustot, joilta aineistoni on kerätty ovat vauva.fi, turvakoti.net ja meidanperhe.fi. Nämä kaikki kolme sivustoa ovat kaikille avoimia. Siellä ihmiset käyvät keskustelua mieltään askarruttavista asioista ja keskusteluihin voi osallistua kuka tahansa. Keskusteluun osallistuminen ei aina vaadi rekisteröitymistä sivustolle, joten myös satunnaiset ohikulkijat käyvät kirjoittamassa ja keskustelemassa näillä sivustoilla. Toisaalta sivustoilla on myös aktiivisia käyttäjiä, jotka

ovat rekisteröityneet ja käyvät sivustolla usein. Keskustelut, joista aineistoni on kerätty, ovat kaikille avoimia, eikä niiden lukeminen vaadi sivustolle kirjautumista.

Aineistonani tässä tutkimuksessa on siis lopulta yhdeksän äidin Internetin keskustelupalstoilta poimittuja kirjoituksia, joissa väkivaltaa tehneet äidit kertovat omista kokemuksistaan. Suurimmassa osassa aineistoni viesteistä äidit myös kertovat, mitkä tekijät heidän mielestään ovat johtaneet väkivaltaiseen käyttäytymiseen sekä pyytävät neuvoja ja apua kohtalotovereiltaan. Osalta kirjoittajista on aineistossani useampi kuin yksi viesti.

5.4 Analyysi

Kvalitatiiviseen tutkimukseen tuntui luontevalta yhdistää aineistolähtöinen teema-analyysi. Kävin useaan kertaan läpi keräämäni aineiston ja poimin sieltä useimmiten esiin nousevat teemat. Aineistolähtöisen analyysin perusajatus on koota aineistosta teoreettinen kokonaisuus, jonka jälkeen esille nostetaan tutkimustehtävän kannalta olennaisia teemoja. Teemat eivät siis ole etukäteen valittuja vaan tutkija itse poimii olennaiset teemat aineistosta. (Tuomi & Sarajärvi 2006, 97.) Tämän tutkimuksen aineiston pohjalta esiin nostetut teemat ovat selkeästi merkittäviä kirjoittajien itsensä mielestä, sillä samat teemat toistuivat jokaisessa kirjoituksessa. Tämän vuoksi teemojen esille nostaminen oli suhteellisen helppoa.

Nostin teema-analyysiani varten aineistosta esiin neljä mielestäni merkittävintä teemaa. Koska tutkimukseni keskittyy äitien väkivaltaisuuteen, nostin esille tehdyt väkivallanteot ja kirjoittajien itse pohtimat syyt väkivaltaiseen käyttäytymiseen. Äitien väkivaltaiseen käyttäytymiseen liittyy olennaisesti myös senhetkinen elämäntilanne sekä lasten ikä ja lukumäärä. Tämän vuoksi nostin myös ne teema-analyysini teemoiksi. Äidit pohtivat myös avun saannin vaikeutta lähes jokaisessa kirjoituksessa. Aluksi meinasin ottaa myös sen yhdeksi tutkimukseni teemaksi. En kuitenkaan tehnyt niin koska totesin jo aiemmin mainitsemani neljä teemaa riittäviksi tutkimustani varten ja tämä viides apu -teema olisi jäänyt hieman irralliseksi kokonaisuudesta. Kuitenkin myös tähän asiaan olen kiinnittänyt työssäni huomiota. Lopulta minulla oli siis kasassa neljä teemaa, joiden pohjalta lähdin analyysiäni tekemään; tehty väkivalta, elämäntilanne, väkivaltaisuuden syyt ja lapset.

Aineistolähtöisen analyysin yleinen ongelma liittyy teemojen esiin nostamiseen. Tutkijan tulee olla tarkkana, ettei hän anna omien ennakkoluulojensa ja käsitystensä ohjailla tutkimuksen etenemistä. On kuitenkin olemassa käsite teoriasidonnaisen analyysin päättelyn logiikka. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkijan ajatteluprosessissa vaihtelevat jo valmiit mallit ja aineistolähtöisyys. Aineistolähtöisen tutkimuksen tekijä siis käy eräänlaista vuoropuhelua päässään jo olemassa olevan teorian ja aineistosta nousevien teemojen kesken. Tarkoituksena on kuitenkin, että aineistosta nostetaan esiin ne asiat, mitkä ovat nimenomaan tutkimustehtävän kannalta tärkeimpiä ja teorian merkitys teemoittelussa on toissijainen. (Tuomi & Sarajärvi 2006, 98-99.)

Seuraava askel teemojen löydyttyä on vertailla aineistoa teema kerrallaan. Tässä vaiheessa unohdetaan ne aineiston osat, jotka jäävät teemojen ulkopuolelle ja keskitytään analysoimaan aineistoa teemoittain peilaten samalla teoriaan.

6 VÄKIVALTA JA SIIHEN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ

Seuraavaksi analysoin aineistoani. Tässä luvussa vertailen kirjoittajien kertomuksia valitsemieni teemojen kautta. Teksti etenee teema kerrallaan, joten kirjoittajien tekstit sekoittuvat tässä vaiheessa keskenään. Ensimmäiseksi otan käsittelyyn itse väkivallan teot, joita kirjoittajaäidit ovat teksteissään kertoneet tehneensä. Kuvailen tapahtumia heidän sanojensa mukaan ja vertaan tätä olemassa olevaan teoriaan äitien väkivaltaisuudesta. Näin teen jokaisen teeman kohdalla erikseen. Väkivallanteojen lisäksi käsittelem analyysissäni äitien elämäntilannetta, väkivaltaan johtaneita syitä sekä lapsia.

6.1 Äitien väkivallanteot. ”Ei ne mitään pikkutukistuksia ole vaikka niin koitan väittää”

Äidit kertovat viesteissään hyvin erilaisista väkivallanteoista. Monet heistä mainitsivat tukistamisen, luunapit ja käsiksi käymisen. Monet äidit kertovat pääasiassa fyysisestä väkivallasta mutta mainitsevat suuttuessaan myös huutavansa. Pääasiassa väkivaltaa on käytetty kurittamiseen kun muita keinoja ei ole enää löytynyt. Kuritusväkivalta oli vielä reilut kolmekymmentä vuotta sitten sallittua ja se näkyy edelleen äitien

tavoissa kasvattaa lasta. Vaikka nykyisin laki kieltää lasten fyysisen kurittamisen, monet turvautuvat siihen kun eivät muutakaan keinoa keksi. Kuritusväkivallan käyttö johtaa usein ikävään kierteseen, jota on vaikea katkaista. Lisäksi ajan myötä väkivallan kiertessä käytetään aina vain kovempia keinoja kun vanhat eivät enää tehoa. (Cacciatore 2008, 56.)

Kasvatuskäytännöt ovat muuttuneet vuosien saatossa ja jotkut äidit mainitsevatkin teksteissään ns. jäähyn. Kun laki kieltää fyysisen kurittamisen, niin monet ovat ottaneet tavaksi laittaa lapset jäähyille muutamaksi minuutiksi fyysisen kurittamisen sijaan. Jäähyllä lapsen olisi tarkoitus miettiä tekosiaan ja ottaa jäähyn myötä opiksi tekemisistään. Lapsen jäähyille vieminen kiihtyneessä tilanteessa on kuitenkin osoittautunut monelle äidille haastavaksi. Eräs äiti kertoo viestissään retuuttavansa lapsensa jäähyille, jolloin väkivaltaa kohdistuu lapseen vaikka se on yritettykin kiertää.

Kaikista naisten kirjoituksissa ilmenevistä teoista tekee väkivaltaa se, että teot ovat tietoisia. Siinä hetkessä kun pinna palaa, monet äidit ottavat käyttöön myös ei sallitut keinot kykenemättä välittämään siitä, että tietää niiden olevan kiellettyjä. Lapsi yrittää saada toimimaan äidin tahdon mukaisesti keinolla millä hyvänsä. Kun muut keinot eivät tepsä ja ”aivoissa pimenee”, tukeudutaan väkivaltaan. Äidit tietävät satuttavansa lapsiaan ja katuvaan tekojaan jälkeenpäin mutta eivät siitä huolimatta pysty kontrolloimaan itseään.

Olo on hirveä jälkeenpäin. Miksi suutuin? noin pienestä? ei siihen ole syytä.(mun-nimi)

Itkevä, kiukutteleva tai hidas lapsi saa äidin pinnan palamaan. Äidit huutavat ja raihoavat lapsilleen ja jos se on väkivaltaa lapsia kohtaan. Lapset oppivat pelkäämään äidin arvaamatonta käytöstä ja se aiheuttaa turvattomuutta. Tämä turvattomuus voi myöhemmin aiheuttaa erilaisia ongelmia lapsen kehityksessä.

Aikaisemmin minäkin itkin ja toivoin etteivät tekoni vaikuttaisi heidän kehitykseensä, mutta nyt luulen ja tiedän että vaikuttaa. Muiden silmin he ehkä ovat normaaleja lapsia, mutta kaiken tämän uhman ja kiukkuaamisen keskellä minä uskon sen olevan oireilua.(ap)

Lapsen kehityksen kannalta erityisen tärkeää on, millainen kiintymyssuhde hänellä on huoltajaansa. Väkivaltatapauksissa sen voi olettaa usein olevan ns. kaoottinen. Siihen kuuluu vanhempien ennakoimaton ja arvaamaton käytös sekä lapsen perushoidon laiminlyönti ja pelko. Kaoottisen kiintymyssuhteen myötä lapsi sisäistää ajatusmallin ”Olen arvoton, koska tarpeisiini ja tunteisiini ei vastata, tai jos vastataan niin väkivallalla. Ympäröivä maailma on vaarallinen ja pelottava”. Ajan myötä tämä johtaa siihen, että lapsi ei uskalla luottaa toisiin ihmisiin, minkä vuoksi hän on suhteessa toisiin ihmisiin manipuloiva, arvaamaton ja varautunut. Kaoottisessa kiintymyssuhteessa kasvaminen on lapselle aina vaarallista ja varhaisen tuen saanti ja terapeutin hoito ovat näissä tapauksissa avainasemassa lapsen normaalin kehityksen kannalta. (Tapio, Sepänen ym. 2010, 109-110.)

Äidit kertovat huutavansa ja paiskovansa ovia. Lisäksi eräs äiti kirjoittaa ”Kohtelen lastani välillä mielipuolisen kurin tiukoissa pihdeissä, en osaa suvaita virheitä tai hidastelua”. Nämä kaikki voidaan laskea henkiseksi väkivallaksi, sillä ne vahingoittavat lasta. Kotona vallitseva tiukka kuri ja pelon ilmapiiri on henkistä väkivaltaa lasta kohtaan, vaikka näkyviä jälkiä siitä ei jääkään. Eräs äiti myös kertoo kuinka hänen olisi tehnyt joskus mieli heittää vauvansa seinään, mutta ei tehnyt sitä. Sen sijaan hän nipisteli lastaan ja kuiskaili tälle hirveyksiä.

Jokaisesta kirjoituksesta löytyy useita erilaisia väkivallantekoja. Yleisimmät teksteissä mainitut teot ovat luunapit, huutaminen, tukistaminen ja nipistely. Ne ovat vanhan kansan käyttämiä kasvatustekniikoita, jotka monet äidit omat oppineet omilta vanhemmiltaan. Näistä ”lievemmistä” väkivallanteoista valitettavasti kynnyks madaltuu kerta kerran jälkeen turvautua uudestaan väkivaltaan. On tutkittu, että naisten väkivalta raistuu ajan myötä siinä missä miestenkin ja tämä pätee myös äiteihin. Edellä mainittujen perinteisen kuritusväkivaltakeinojen lisäksi muutamista teksteistä löysin kuvauksia myös rajummasta väkivallankäytöstä. Eräs äiti mm. kertoo riuhtaisseensa hatun lapsen päästä niin että naruista on jäänyt jäljet kaulaan ja pitäneensä harsoa vauvan suussa, jotta itkun ääni hiljenisi. Lisäksi aineistoni äidit ovat myös syöttäneet lapsiaan väkisin, läpsineet heitä ja olleet turhan kovakouraisia esimerkiksi laskiessaan vauvaa lattialle. Vauvan pää on kolahtanut lattiaan niin että poskeen on tullut mustelma. Äidit tietävät satuttavansa lapsiaan mutta vihan ja ärtymyksen sumentama mieli ei välitä siitä vaan reaktio on lähinnä päinvastainen. Kiukku ja turhautuminen puretaan lapseen väkivallana.

Meillä on kolme pientä lasta ja mies rakentaa taloa. Olen kotona lasten kanssa aamusta iltaan ja välillä on semmoisia hetkiä, että pimenee aivoissa ja olen ihan sekopää. Saatan tarttua lapseen kiinni tietoisesti sattuena, ja välillä niin käy vaikkei lapsi olisi varsinaisesti tehnyt mitään väärää edes.(Vierailija)

Suomessa on paljon perheväkivaltaa, mikä ei koskaan tule viranomaisten tai edes läheisten tietoon. Monissa teksteissä äidit pohtivat sitä, kuinka kukaan lähipiirissä ei varmasti voisi aavistaakaan mitä perheen sisällä joskus tapahtuu ja millainen hirviö äidistä välillä kuoriutuu. Jokainen kirjoittaja kertoo ymmärtävänsä tekevänsä väärin ja osa ihmettele kuinka tilanteeseen oli jouduttu ja kuinka siitä pääsisi pois.

Väkivaltaisuus on ongelma, joka on vaikea myöntää edes itselleen, etenkin silloin kun uhrina on lapsi. Ahdistuneet äidit kokevat olevansa ongelmansa kanssa yksin, sillä siihen ei uskalleta hakea apua. Äidit kokevat valtavaa syyllisyyttä lastensa kaltoinkohtelusta ja osa ymmärtää myös tekojensa seuraukset. He tietävät aiheuttaneensa lapselle niin henkistä kuin fyysistä tuskaa ja niiden lisäksi traumoja, jotka saattavat vaikuttaa lapsen kehitykseen ja myöhempään elämään. Syyllisyydentunto ja ongelman kanssa yksin painiskelu eivät kuitenkaan auta väkivaltaisuusongelman poistamisessa. Osa äideistä ihmettelee itsekkin, miksei voi lopettaa lastensa pahoinpitelyä. Pinnan palaessa turvaudutaan väkivaltaan, vaikka aiemmin on luvattu sekä itselle että lapsille että niin ei enää kävisi. Tämä on oravanpyörä, joka kävi ilmi useasta aineistoni tekstistä. Oravanpyörään joudutaan usein koska väkivaltaongelmasta ei uskalleta puhua ääneen. Äidit pelkäävät ongelman myöntämisen ja avun hakemisen jälkeisiä seurauksia. Väkivaltaisuuden myöntäminen edes itselleen on kova paikka, joten vaatii todella paljon rohkeutta myöntää se muille ja hakea apua.

Lastensuojelulain mukaan viranomaisten tulee puuttua tilanteisiin, joissa lapsen normaali kasvu ja kehitys vaarantuvat. Väkivaltaa tehneet äidit pelkäävät yli kaiken lastensa menettämistä eli huostaanottoa, minkä vuoksi he eivät uskalla hakea apua. Huostaanotto ei kuitenkaan ole koskaan ensisijainen ratkaisu, vaan sille täytyy olla vahvat perusteet. Ennen huostaanottoa tulee kokeilla erilaisia avohuollon tukitoimenpiteitä. Vasta kun muut keinot ovat osoittautuneet riittämättömiksi lapsen edun kannalta, voidaan ryhtyä huostaanottoon. Huostaanotto ei myöskään tapahdu käden kään-

teessä, vaan se on usein pitkä ja aikaa vievä prosessi. Äitien olisikin tärkeää ymmärtää, että viranomaisten tehtävä on auttaa heitä ja ajatella ennen kaikkea lapsen etua. Äitien tulisi hakea apua ongelmiinsa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta huostaanottoon ei tarvitsisi ryhtyä. (Cacciatore 2008, 57.)

Joistain teksteistä käy ilmi myös passiivista väkivaltaa lapsia kohtaan vaikka kirjoittajat eivät siitä suoraan kerrokaan. Passiivinen väkivalta ei kohdistu suoraan lapseen, vaan sitä on esimerkiksi vanhempien välinen väkivalta. Jo pelkkä väkivallan näkeminen tai riitelyn kuunteleminen vahingoittaa lasta. Se saa lapsen tuntemaan olonsa turvattomaksi, mikä voi olla erittäin vahingollista etenkin pienille lapsille. Monet vanhemmat eivät ymmärrä passiivisen väkivallan vahingoittavuutta. Se käy ilmi äitien teksteistä, joissa he kertovat lähinnä omista fyysisistä väkivallanteoistaan. He kirjoittavat keskustelupalstoille ja kertovat siellä omasta näkökulmastaan tärkeitä asioita.

Tämä tuo oman haastavuutensa tutkimuksen tekemiseen, koska en voi kysyä äideiltä lisäkysymyksiä, enkä myöskään tehdä omia päätelmiä äitien kertomusten perusteella. Joissain kirjoituksissa äidit ovat kuitenkin avanneet elämäntilannettaan hieman enemmän, jolloin käy ilmi, että isän ja äidin välillä on myös väkivaltaa. Eräs äiti kertoo eläneensä parisuhteessa, jossa hän ”tappeli nyrkein” miehensä kanssa. Tuolloin heidän 8kk vanhan lapsen voi olettaa olleen paikalla tappeluiden aikaan, sillä äiti kertoo eronneensa lapsen isästä viedäkseen lapsen turvaan.

Erosin esikoisen isästä, koska tämä oli hyvin väkivaltainen ja käytti päihkeitä. Tappelimme nyrkein. Olen aina sanonut että vein silloin 8kk vanhan lapsen turvaan isältään. Ei ole minun kanssa sen paremmin turvassa, kun käyttäydyn näin. (Miina)

Tässä on hyvä esimerkkitapaus passiivisesta väkivallasta. Eläminen kodissa, jossa väkivallan uhka on aina läsnä, tekee olosta turvattoman. Kahdeksan kuukauden ikäinen lapsi on erittäin haavoittuvassa iässä ja turvattomassa ympäristössä eläminen aiheuttaa sen ikäiselle pahoja traumoja. Moni voi ajatella, ettei niin pieni lapsi ymmärrä vielä mitä ympärillä tapahtuu, mutta on tutkittu, että juuri ensimmäiset kuukaudet ovat kaikkein merkityksellisimpiä lapsen hyvän ja tasapainoisen kehityksen kannalta. Vanhempien välisten ristiriitojen ja kotona vallitsevan huonon ilmapiirin vaikutuksia lapseen kuvastaa hyvin lause ”vanhempien parisuhde on lapsen koti”, sillä lapsen kehi-

tykselle merkittävin tuki löytyy juurikin perheen ihmissuhteista (Turpeinen 2010, 6-8).

6.2 Väkivaltaisia äitejä erilaisissa elämäntilanteissa

Elämäntilanne vaikuttaa olennaisesti siihen millainen ihminen on ja miten hän käyttäytyy. Elämäntilanne pitää sisällään erilaisia tilanne- ja ympäristötekijöitä. Ympäristötekijöitä voivat olla esimerkiksi ulkoiset odotukset ja paineet, rahatilanne sekä fyysinen sijainti. Jokainen meistä varmasti ymmärtää yhteyden ympäristötekijöiden ja käyttäytymisen välillä. Ympäristöllä on aina vaikutusta siihen, miten ihminen käyttäytyy. Yksinkertaistettuna esimerkkinä voisi toimia esimerkiksi kaupassa asioiminen. Kaikki tietävät, kuinka siellä tulee toimia ja noudattavat yleisiä käyttäytymismalleja. Laajemmin ajateltuna ympäristötekijät ovat siis läsnä jokapäiväisessä elämässämme koko ajan. Huonossa rahatilanteessa pyrimme elämään yhteiskunnan normien mukaan ja elämään tavallista elämää. Käymme kaupassa, mutta ostamme vain välttämättömmimmän. Myös ”normaaliuteen” pyrkiminen ohjaa käyttäytymistämme.

Tilannetekijät vaikuttavat myös ihmisen käyttäytymiseen ja väkivaltatilanteissa niitä voi olla monenlaisia. Tilannetekijöiksi luetaan esimerkiksi väsymys, ärtymys, päihteet tai kipu. Nämä ovat tekijöitä, jotka ovat vallalla juuri tietyssä tilanteessa ja vaikuttavat osaltaan yksilön käyttäytymiseen. Tilannetekijät on helppo erottaa ympäristötekijöistä ajattelemalla niiden ajallista kestoja. Ympäristötekijät ovat suhteellisen pysyviä tai pitkäkestoisia, kun taas tilannetekijät ovat läsnä vain hetkellisesti. Lyhytkestoisuudestaan huolimatta tilannetekijöillä on suuri vaikutus siihen, kuinka ihminen käyttäytyy.

Äidit kertovat kirjoituksissaan vaihtelevasti elämäntilanteistaan. Osa heistä elää perheessä, jossa ulkoapäin katsottuna kaikki on hyvin. Äidit arvelevat itsekkin, että harva uskoisi millaista perheen arki oikeasti on. Tässäkin näkyy ihmisten pyrkiminen normaaliuteen. Pyritään pitämään kulissit perheen hyvinvoinnista pystyssä mahdollisimman pitkään. Eräskin väkivaltainen äiti kertoo elämäntilanteestaan seuraavaa minkä vuoksi on helppo kuvitella, että ulkopuolisen silmin voi näyttää, että kyseessä on unelmaperhe. Perheessä on kolme lasta ja neljäs on tulossa. Isä rankentaa perheelleen uutta kotia ja äiti hoitaa lapsia. Kuulostaa idylliseltä mutta arki kulissien takana on kaikkea muuta. Kotiäiti kertoo itse olevansa väkivaltainen lapsiaan kohtaan ja haluaa

apua ongelmaansa. Kirjoittaja kertoo elämäntilanteen olevan todella raskas, sillä hän joutuu olemaan suurimman osan ajastaan lasten kanssa yksin. Välillä väsyneen äidin pinna palaa ja hän purkaa pahan olon väkivaltana lapsiinsa vaikka he eivät olisi varsinaisesti edes tehneet mitään väärää. Tämä on hyvä esimerkki siitä, miten elämäntilanne vaikuttaa ihmisen käyttäytymiseen.

Aineistoni kirjoittajissa on mukana myös yksinhuoltajia. On sanomattakin selvää, että yksinhuoltajan arki on rankkaa. Kaikkien oman elämän asioiden lisäksi hoidettavana on myös lapsi(a) ja heidän asiat sekä lasten myötä kasvaneet kotityöt. Moniongelmaisuus on väkivaltatapauksissa yleistä ja myös se näkyy aineistossani. Yksi äideistä kertoo sairastaneensa ensimmäisen lapsensa kohdalla synnytyksen jälkeisen masennuksen yli kymmenen vuotta sitten. Tuolloin vaikean elämäntilanteen ja rahaongelmien vuoksi ensimmäisen lapsen huoltajuus siirrettiin sosiaalityöntekijöiden toimesta isälle. Nyt kirjoittaja on tullut uudestaan äidiksi, mutta ei elä parisuhteessa ja hän oli odotusaikana jo yksin. Raskaus oli suuri yllätys mutta lopulta myös suuri ilo. Äiti on kuitenkin ajautunut käyttämään väkivaltaa lastansa kohtaan ja kertoo katuvihaa siitä syvästi. Hänkin haluaisi apua ongelmaansa, jonka on joutunut suuresta häpeästä huolimatta itselleen myöntämään. Pelko toisen lapsen menettämisestä kuitenkin saa äidin epäilemään avun hakemista. Hän toivoo pystyvänsä olemaan lapselleen vielä joku päivä turvallinen ja rauhallinen äiti. Myös tässä tapauksessa kirjoittaja arvelee, ettei kukaan voisi päältä päin kuvitellakaan äidin hetkittäistä julmuutta.

Rakastan lastani hyvin syvästi ja 96% elämästäimme soljuu normaalin kaavan mukaan tavallista arkea eläen. Kukaan ei päältäpäin voisi kuvitellakaan hetkittäistä julmuuttani. Nyt yritän kaikkeni saada apua itselleni ja sitä kautta lapselleni jokapäiväisen turvallisen ja rauhallisen äidin. Yritän uskoa ja luottaa, että häntä ei heti minulta riistetä tällaisesta puhuttuani. Mitä ilmeisemmin minä en ole ainoa tällainen. Se on hyvin laiha lohtu. Jumala meitä armahtakoon ja parantakoon. (Lopuna)

Aineistoni yksinhuoltajiksi päätyneillä äideillä on taustallaan vaikeita ja pirstaleisia ihmissuhteita. Moniongelmaisuus näkyy masennuksena ja parisuhteissa ilmenneinä ongelmina ja väkivaltana. Eräs äiti kertoo eläneensä parisuhteessa, jossa mies (lasten isä) käytti henkistä väkivaltaa. Äiti tunsi itsensä suhteessa täysin alistetuksi ja katsoi halveksuen miehensä toimintaa. Äiti muistelee kirjoituksessaan, kuinka hän aiemmin

kauhisteli miehen perheen tapaa puhua toisilleen rumasti sekä huutaa ja raivota. Pikkuhiljaa huomaamatta käytös kuitenkin tarttui äitiin. Kauhukseen äiti on huomannut omaksuneensa miehensä tapoja ja purkavansa pahaa oloaan lapsiinsa vaikka onkin jo eronnut lastensa isästä. Lapset joutuvat nykyisin siis kohtaamaan henkistä ja fyysistä väkivaltaa sekä isän, että äidin taholta. Tästäkin tapauksesta käy hyvin ilmi, miten elämäntilanne vaikuttaa ihmisen käyttäytymiseen. Se tapahtuu usein huomaamatta eikä ihminen tiedosta sitä itse mutta se on järjellä ajateltavissa ainakin jälkeenpäin.

Lapseni syntyivät suhteeseen, jossa minulla oli todella paha olla koko ajan. Lasten isä, ex-puolisoni käytti henkistä väkivaltaa, olin täysin alistettu ja nujerrettu. Aloin purkaa pahaa oloani lapsiin. Minusta tuli samanlainen hirviö, kuin heidän isästään. Muistan, kuinka ihmettelin hänen perheensä tapaa puhua toisilleen rumasti, huutaa ja raivota. Nyt olen samanlainen.(mun-nimi)

Aineistossani on yksi tapaus, jossa äiti kokee tilanteensa niin hankalaksi, että hän jopa harkitsee itsemurhaa. Tämä äiti kokee olevansa täysin umpikujassa. Hän ei saa väkivaltaisuuttaan kuriin vaikka on yrittänyt. Häpeä ja syyllisyys painavat äidin mieltä niin paljon, että hän ei näe tilanteesta ulospääsyä. Pahimpana vaihtoehtona hän näkee lasten huostaanoton. Vaikka elämässä on mukana mies, hän ei uskalla puhua ongelmastaan kenellekään vaan pohtii asiaa yksin. Itsemurhaa hän on harkinnut koska näkee sen parhaana vaihtoehtona lasten ja itsensä kannalta. Äiti ajattelee lasten voivan paremmin ilman väkivaltaista äitiä ja samalla hän pääsisi itse häpeän ja syyllisyyden tunteista. Äiti kertoo nuorempana yrittäneensäkin itsemurhaa ja sairastaneensa masennusta.

Niinpä olisi koko perheelle parempi ottaa itseltään henki pois: lapset saisivat elää tasapainoista ja turvallista elämää, enkä minä joutuisi kärsimään/häpeämään kun lapseni otettaisiin huostaan tai minut tuomittaisiin omien lasteni pahoinpitelystä.(ap)

Jälleen tulee ilmi väkivaltaperheiden moniongelmaisuus. Masennus on sairaus, joka voi tulla takaisin missä tahansa elämäntilanteessa vaikka se olisikin jo joskus selätetty. Synnytyksen jälkeiseen masennukseen sairastuu Suomessa 15-20% äideistä (Oulasmaa ym. 2008, 94). Masennus on nykyisin jo melko yleinen ja vakava sairaus, joka

tuo mukanaan monenlaisia ongelmia. Masennukseen liittyy joskus myös itsetuhoisuutta ja tässä tapauksessa onkin hyvin todennäköistä, että kertaalleen hoidettu masennus nostaa vaikeassa elämäntilanteessa jälleen päätään.

Olen oikeasti harkinnut itsemurhaa, ja nuorempana sitä yrittänytkin. Taustalta löytyy siis masennusta, jota on hoidettu terapialla ja lääkkein. Myös tämä väsyttää ja ahdistaa, enkö koskaan parannu masennuksesta täysin? Täytyykö sen nostaa päätään aika ajoin, muistuttaa etten ehkä pärjää ja minun tulisi syödä lääkkeitä loppuelämäni?(ap)

Masennus on sairaus, jolla on taipumus uusiutua, etenkin jos lääkitys lopetetaan liian aikaisin. Masennukseen sairastuneen henkilön olisi tärkeää hakeutua hoitoon mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta sairauden eteneminen saataisiin pysäytettyä. Masentuneisuuteen kuuluu myös tietynlainen näköalattomuus. Masentunut ei usko tilansa paranemiseen ja tämä epäusko voi toimia itseään toteuttavana ennustuksena. Kun masentunut ei usko voivansa vaikuttaa tilaansa, ei hän myöskään pyri tekemään asialle mitään. Juurikin tällainen toivottomuus ja epäusko paistaa joidenkin äitien kirjoituksista. Masennus voi olla lamaannuttavaa ja pitkään jatkuva masennus onkin vakava mielenterveydellinen ongelma, joka vaatii hoitoa. Masennukseen liittyy selkeä syrjäytymis-, itsetuhoisuus- ja päihderiski. (Ks. Gustavson 2006, 56; Janhunen & Saloheimo 2008, 43-44.)

Moniongelmaisuus näkyy aineistossani myös päihdeongelmina. Äitien vaikeisiin elämäntilanteisiin vaikuttavat joko omat tai puolison päihdeongelmat. Alkoholiongelmat ovat Suomessa nykyisin hyvin yleisiä ja ne vaikuttavat paljon ihmisten elämään. Alkoholismi on sairaus, joka on nujerrettavissa vahvalla tahdolla mutta niin kauan, kuin alkoholisti ei itse näe ongelmaa, kärsivät etenkin läheiset.

Kumpikin lapseni näkivät myös alkoholismini ja raitistumiseni. Meillä on heidän haluamansa välit. En minäkään ole tahalleni paha. Kauheita tekoja olen tehnyt. Itse rankaissut eniten itseäni. Mutta ihminen edelleen! (Lattialuuttu)

Aineistoni kirjoittajista löytyy sekä alkoholismista toipunut äiti että alkoholistin kanssa elänyt äiti. Nykyisin raitistunut äiti kertoo olleensa väkivaltainen lapsiaan kohtaan. Tämän äidin omat lapset ovat jo aikuisia, mutta hän kertoo kirjoituksessaan lastensa nähneen hänen alkoholisminsa sekä raitistumisensa. Hän tuli ensimmäistä kertaa äidiksi ollessaan 25-vuotias ja kirjoituksessaan hän myöntää, ettei ollut tuolloin vielä valmis äidiksi. Myös äidin ikä vaikuttaa olennaisesti siihen miten hän käyttäytyy ja suhtautuu vaikeisiin tilanteisiin. Aineistossani ei ole mukana yhtään teiniäitiä, mutta liian nuorena äidiksi tuleminen ja lapsen mukana tuoman vastuun kantaminen voi olla yksi kompastuskivi äitiyden tiellä. Iällä ei sinänsä ole merkitystä, vaan sillä kokeeko äiti itse olevansa tarpeeksi kypsä äidiksi.

6.3 Lapset

Yksi tärkeimmistä aineistoni teemoista on tietenkin lapset. Tässä tutkimuksessa he ovat äitien väkivallan uhreja, eli todella tärkeässä asemassa. Aineistoni kirjoittaneet äidit suhtautuvat eri tavalla lapsiin, kuten me kaikki. Suhtautumiseen vaikuttaa kaikki aiemmat elämäkokemukset ja myös oma lapsuus. Se, millaisessa elämäntilanteessa äidit ovat ja ovatko he lastensa ja huoltensa kanssa yksin, vaikuttaa myös siihen miten lapsiin suhtaudutaan ja kuinka heitä kohdellaan. Osa aineistoni kirjoittaneista äideistä sanoo suoraan purkaneensa omaa pahaa oloaan lapsiin kohtelemalla heitä väärin. Lähes aina väkivaltaan sorrutaan tilanteissa, joissa oma pinna palaa. Kyseessä ei siis aina ole lasten tietoinen satuttaminen vaan omien hermojen menettäminen ja siitä seuraava keinottomuuden tunne. Tällöin äiti toimii impulsiivisesti ja väkivallan uhriksi joutuu lapsi.

Lasten ikä on myös yksi merkittävä tekijä äitien väkivaltaisuutta tutkittaessa. Siinäkin on eroja, minkä ikäisen lapsen kanssa äiti menettää hermonsensa niin pahasti, että käy käsiksi lapseen. Eräs äiti kertoo, että hänen hermot kestävät vauvoja ja vielä 1-vuotiaitakin hyvin, mutta uhmaikäisten kanssa pinna palaa helposti.

Minulla on lapset 3,5v ja 7kk. Vanhemman lapsen kanssa menetän hermoni, raivoan ja käsittelen häntä kovakouraisesti. Eilen kannoin tyttöä kädestä niin että se venähti. Oli vielä aamullakin kipeä. Minulla on vai-

keuksia hallita hermojani. En tiedä missä kohdassa tämä alkoi. Koska ei vauvaan tai ees vielä 1v lapseen minulla mene hermot. (Miina)

Tämän voi selittää se, että vauvat ja taaperoikäiset ovat täysin äidistä riippuvaisia ja he eivät tulisi toimeen ilman huolenpitoa. Sen ikäiset eivät myöskään osaa puhua, eikä siis sanallisesti ärsyttää väittämällä vastaan. Kun tilanne alkaa muuttua ja lapsi tulee uhmaikään, eikä tottelekaan äitiä aina mukisematta, voi kärsivällisyys olla koetuksella. Äidin ja lapsen välille voi syntyä jatkuva valtataistelua, jota äiti voi pyrkiä helpottamaan keinolla millä hyvänsä (Cacciatore & Janhunen 2008, 20). Tämä voi olla yksi selitysmalli sille, miksi vauvoihin ei mene hermot mutta uhmaikäisiin menee.

Samassa tilanteessa on toinenkin aineistoni kirjoittaneista äideistä. Hän ei kerro lastensa lukumäärää, mutta heitä on kuitenkin useampia. Lapset ovat alle kouluikäisiä ja äiti kertoo, että vauva-aikana ei ollut ongelmia väkivaltaisuuden kanssa. Äiti kertoo nukkumaanmenohetkien olevan tyypillisiä tilanteita, jolloin hän esimerkiksi tukistaa. Tässäkin tapauksessa kyse on siitä, että äiti sortuu tukistamaan lapsiaan vaikka tietää sen olevan väärin ja kaduttavan jälkeinpäin. Nukkumaan mennessä äiti ei löydä keinoja, joilla saisi lapsensa tottelemaan, joten hän käyttää keinoja, joita ei edes itse haluaisi.

Lapset, minun pienet lapseni ovat oppineet suojaamaan päätään käsillään, menemään peiton alle piiloon. Huutamaan äiti ei, älä tukista. Ja kerta toisensa jälkeen minä tukistan. Yleensä nukkumaan mennessä, kun eivät rauhoitu, riehuvat vain. Joskus muulloinkin, kun ei totella. Ei ne mitään pikku tukistuksia ole, vaikka niin koitan väittää. Useamman kerran olen retuuttanut tukasta niin, että lapsi lentelee mukana.(mun-nimi)

Kaikilla tilanne ei kuitenkaan ole niin selkeä. Aineistossani on mukana myös äitejä, joiden väkivaltaisuus on jatkunut koko lasten olemassaolon ajan. Se ei ole jatkuvaa mutta palaa aina aika ajoin. Esimerkiksi 3-vuotiaan lapsen äiti kertoo väkivaltaisuuden nousevaan pintaan aina aika ajoin ja nykyisin yhä enemmän. Välillä hän kertoo olevansa hyvä äiti mutta välillä tulee myös huonoja aikoja, jolloin hän kohtelee lastaan huonosti, kunnes jälleen ryhdistäytyy tajutessaan tekojensa kamaluuden. Tätä on jatkunut kolmen vuoden ajan eikä hän ole löytänyt tilanteesta ulospääsyä tai uskaltanut

puhua ongelmastaan kenellekään. Väkivaltaisuus ottaa vallan äidin ollessa väsynyt, ärtynyt tai masentunut. Silloin hän ei siedä hidastelua tai virheitä, vaikka kyseessä onkin viaton lapsi joka ei tee virheitä äitiä ärsyttääkseen.

Minäkin olen väkivaltainen äiti. Oma lapseni on jo 3v. Jotenkin olen selvinnyt tänne asti, välillä on mennyt ihan hyvin, välillä tosi huonosti. Olen välillä loistava äiti, eikä ulkopuolelta ole varmasti helppo huomata asiaa.(kelju)

Myös toinen äiti kertoo hieman samankaltaisesta tilanteesta. Hänen lapsensa ovat 2- ja 5-vuotiaita ja hän on käyttänyt väkivaltaa jo useamman vuoden pystymättä lopettamaan. Välillä on mennyt paremminkin mutta nyt äiti on huomannut lastensa oireilevan ja on siksi ottanut asiakseen tehdä lopun lastensa kärsimyksestä. Hän tietää toimivansa väärin käyttäessään väkivaltaa, mutta ei kykene yksin sen käyttöä lopettamaan. Lasten kasvaessa väkivallasta ja turvattomuudesta aiheutuneet traumat tulevat vähitellen näkyviin. Äiti on pikkuhiljaa tajunnut aiheuttaneensa lapsilleen pahoja traumoja ja nyt aiemmin selätetty masennuskin alkaa ahdistuneisuuden ja syyllisyyden vuoksi nostaa päätään. Äiti tuntee olevansa täysin keinoton ja lopussa, eikä tiedä miten jatkaisi eteenpäin.

Tiedän olevani itse vastuussa käytöksestäni ja ehkä juuri sen vuoksi ajatus itsemurhasta pyöriikin päässäni. En ole vielä päässyt käytännön tasolle tuossa "tilanteessa poistumisesta" tai muussa, ja ahdistus vain kasvaa kasvamistaan kun huomaan taas käyttäytyväni väärin. EN TAHTOISI! En ymmärrä mikä minussa on vikana, miksi en vaan voisi nyt lopettaa. Haluaisin olla hyvä äiti ja yritän sitä niin kovasti, mutta epäonnistuen.(ap)

On olemassa myös äitejä, jotka ovat väkivaltaisia vauvoja kohtaan. Aineistossani on yksi tapaus joka on hyvin moniongelmainen. Tämän äidin taustalta löytyy masennusta ja yksi hävitty huoltajuuskiista. Uudestaan äidiksi tullut 31-vuotias nainen on yksinhuoltaja ja hän käyttää väkivaltaa alle 10 kuukauden ikäiseen lapseensa. Kirjoittaja ei kerro kovin tarkasti mikä saa äidin pinnan palamaan, mutta hän on mm. syöttänyt vauvaansa väkisin ja pitänyt harsoa suussa, jossa itkun ääni vaimenisi. Tämä viittaa äidin uupumukseen. Hän purkaa omaa huonoa oloaan ja kiukkuaan vauvaan käsitte-

lemällä tätä kovakouraisesti. Uhrina on täysin puolustuskyvytön vauva, joten tällaisissa tapauksissa riskit vakaviin vammoihin ovat todella korkeat.

*Olen kohdellut aika ajoin vauvaani hyvin kovakouraisesti. Riuhtaissut hatun pois päästä niin, että naruista on jälki jäänyt kaulaan. Lattialle laskenut liian rajusti niin, että hänen pää on osunut lattiaan jättäen ker-
ran mustelman poskeen. Olen huutanut hänelle raivopäissäni kuin pe-
toeläin. Huutamiseni on todella kamalaa. Aina hermostuksen jälkeen olen luvannut itselleni, että tämä ei toistu. Kauhukseni on toistunut. (Lo-
puna)*

Vauvat ovat täysin riippuvaisia muiden huolenpidosta ja sen vuoksi vauvojen kohdalla erilaisia kaltoinkohtelun muotoja on normaalia enemmän. Edellä mainittu äiti kertoo kuitenkin lähinnä vauvan fyysisestä pahoinpitelystä, johon toki liittyy aina myös psyykkistä pahoinpitelyä. Vauvan riuhtominen ja kovakourainen käsittely aiheuttaa monesti näkyviä jälkiä, joiden perusteella viranomaisten tulisi osata epäillä niiden syntyperää. Tutkimusten mukaan vauvan normaalista hoidosta ei aiheudu mustelmia, ruhjeita tai murtumia. Niitä ei juuri koskaan aiheuta myöskään esimerkiksi hoitopöydältä putoaminen, minkä vuoksi vauvojen ruhjeet ja mustelmat kertovat yleensä hyvin vakavista riskiolosuhteista. (Henttonen 2009, 15-16.)

Lasten lukumäärä on myös yksi merkittävä tekijä tutkimukseni kannalta. Eräs äiti kertoo odottavansa neljättä lasta ja kotona hoidettavana on jo kolme. Kirjoittaja on kotiäitinä ja hoitaa lapsia päivät pitkät. Tämä on saanut äidin ahdistuneeksi eikä hän usko pärjäävänsä enää neljännen pienen lapsen kanssa kun on jo nyt sortunut väkivaltaan. Äidin elämän täyttää lapset ja kodinhoito. Kun lapsia on paljon, käy kotiäidin hommat aivan työstä. Valitettavasti vapaa-aikaa ei juuri ole vaan tämä työ jatkuu aamusta iltaan. Se väsyttää äidin kun auttajia ei ole vaan lasten kanssa on selvitettävä yksin. Tällainen äitiyden raadollisuus voi yllättää monet äidit. Äitiys on monen naisen haave mutta ihminen ei aina muista lasten mukana tulevia haasteita. Kotiäitinä oleminen on vaativaa työtä 24/7 ja äidin elämä pyörii lasten ympärillä. Joskus äidin omat voimavarat eivät riitä ja uupunut äiti sortuu helpommin väkivaltaan. Tämä tapaus on valitettava mutta hyvä esimerkki siitä kun äidin omat voimat ovat loppumassa ja apua tarvittaisiin pian, jotta tilanne ei pahenisi. Lisäksi äidin raskaus rasittaa äitiä fyysisesti, jol-

loin normaalin arjen pyörittäminen ja kolmen lapsen hoitaminen voi olla ylivoimaisen raskasta.

Lapsilla, niiden lukumäärällä ja iällä on suuri merkitys äidin väkivaltaisuutta tutkittaessa. Vaikka kaikissa aineistoni tapauksissa uhrina on lapsi, on hyvä tarkastella aineiston välisiä eroavaisuuksia. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston määrä on melko pieni mutta siihen paneudutaan hyvin tarkasti. Väkivaltatapaukset ovat hyvin erilaisia ja laadullisen tutkimuksen tarkoituksena ei olekaan luoda yleistettävissä olevaa tietoa aineiston tapauksista, vaan tutkia jo olemassa olevien teorioiden paikkansapitävyyttä juuri kyseisen aineiston kohdalla.

6.4 Äitien väkivaltaisuuden syyt

Aiemman käsittelemäni teemat; tehty väkivalta, lapset ja elämäntilanne, tähtäävät kaikki tähän neljänteen ja tämän tutkimuksen kannalta olennaisimpaan teemaan. Tutkimukseni tarkoituksena on löytää syitä äitien väkivaltaisuuteen ja tuoda äitien väkivaltaisuutta ilmiönä julki. Tässä kohtaa kerron äitien omista kirjoituksista löytyneitä väkivaltaisuuden syitä ja peilaan niin saatua kokemustietoa jo olemassa olevaan teoriaan. Aiemmin käsittelemäni kolme teemaa johdattelee lukijaa kohti viimeistä, tärkeintä teemaa ja niihin perehtyminen antaa myös lukijalle hyvää pohjatietoa.

Jokaisessa aineistoni tekstissä kirjoittaja on jo itse pohtinut väkivaltaisuutensa syitä. Lisäksi myös esimerkiksi elämäntilanteen kuvauksista voi hyvin löytää syitä äitien väkivaltaisuuteen, minkä vuoksi sekin on yksi tutkimukseni teemoista. Syyt väkivaltaisuuteen ovat moninaisia ja on mielenkiintoista, että äidit ovat teksteissään pohtineet syitä tekoihinsa melko paljon. Jokainen äiti on kiinnostunut siitä, mistä väkivaltaisuus johtuu ja moni myös ihmettelee huolissaan, miksei pysty lopettamaan väkivallankäyttöä. On kuitenkin positiivista huomata, että väkivaltaisuus vaivaa äitejä ja he näkevät itsekin sen ongelmana.

Äidit kertovat tuntevansa häpeää ja syyllisyyttä teoistaan. Syyllisyys mielletään usein kielteiseksi tunteeksi, mutta sitä voidaan pitää myös myönteisellä tavalla rakentavana. Syyllisyys saa tekijän katumaan tekojaan ja pyrkimään hyvittämään tekonsa. Se myös motivoi ottamaan opiksi virheistä, joita emme halua toistaa. Sen vuoksi äitien teksteis-

sä monesti mainittu syyllisyys -termi on tässä kontekstissa positiivinen. Syyllisyys kohdistuu tekoon kun taas häpeä kohdistuu tekijään itseensä. On täysin ymmärrettävää, että väkivaltaa tehneet äidit tuntevat myös häpeää. Se on toivottomuutta ja halua poistua tilanteesta/näkyvistä mahdollisimman pian. Äidit eivät halua myöntää tekojaan vaan toivovat ”maan nielaisevan” heidät, jotta ongelmaa ei tarvitsisi kohdata tai myöntää kenellekään. He eivät halua kuulla ihmisten moitteita, mikä on yksi syy siihen, että ongelmasta usein vaietaan. Häpeän tunne liittyy yleensä sellaisiin asioihin, joita ei voi hyvittää ja lapsiin kohdistunut väkivalta on aina peruuttamatonta. (Janhunen & Saloheimo 2008, 39.)

Onneksi löysin edes tämän sivuston. Mietin yhä voiko jotain näin kamaa edes kirjoittaa ihmisten silmien eteen. Hävettää, hyvä kun itseäni peilistä voin katsoa. Kurkkua kuristaa tämä asia, josta en ole vielä koskaan ääneen puhunut. Hyvä kun edes itselleni myöntänyt. (Lopuna)

6.4.1 Minkä nuorena oppii, sen vanhana taitaa

Väkivallan ylisukupolvisuus on yksi käsite, mikä lukijan on hyvä ymmärtää. Sillä tarkoitetaan väkivallan kierrettä, joka jatkuu sukupolvelta toiselle. Aineistossani on mukana tapauksia, joita tämä on selkeästi havaittavissa. Muutamissa teksteissä kirjoittaja on itse huomannut yhteyden oman lapsuuden ja oman nykyisen käyttäytymisen välillä. Jos omassa lapsuudessa on itse tullut kaltoinkohdeksi, se on tekijä, mikä nostaa riskiä itse käyttää väkivaltaa aikuisena. Kaltoinkohtelu on lapsen fyysistä, psykologista tai seksuaalista väkivaltaa ja laiminlyöntiä. Lapsena kaltoinkohdeksi yksi kolmasosa pahoinpitelee aikuisena omia lapsiaan. (Cacciatore & Janhunen 2008, 20.)

Isäni käytti fyysistä kuritusta kun olin lapsi. Muistan miten pahalta se tuntui. Ja muistan kuinka huusin äidilleni että hänen pitäisi erota isästä. Nyt olen itse samanlainen hirviö. (Miina)

On loogista, että kasvattaessamme omia lapsiamme, otamme mallia omasta lapsuudestamme eli omista vanhemmistamme. Tämä voi olla yksi syy, minkä vuoksi kuritusväkivaltaa on yhä vaikka se on ollut laissa kielletty jo useamman vuosikymmenen

ajan. Kasvatuskäytännöt ovat vahvasti periytyviä ja helpointa onkin ottaa mallia omien vanhempien kasvatustavoista. Se ei aina kuitenkaan ole kaikista parhain ratkaisu, etenkin silloin kun on itse tullut kaltoinkohdeksi lapsena.

Osa aineistoni kirjoittajista on todennut myös tämän seikan ja yksi heistä kirjoittaakin: ”olin päättänyt jo valmiiksi, ettei oma lapseni joudu koskaan kokemaan mitään sellaista, mitä itse olin joutunut.” Tämän kirjoittanut äiti ei kuitenkaan onnistunut pitämään päätöstään vaan kävi itsekin käsiksi omaan lapseensa. Tilanne hämmästytti, hävetti ja ahdisti äitiä etenkin siksi, ettei hän onnistunut lopettamaan väkivaltaista käyttäytymistä vaikka halusikin.

Tulen itse perheestä jossa, joutunut näkemään paljon äärimmäistä väkivaltaa. Olin päättänyt jo valmiiksi, ettei oma lapseni joudu koskaan kokemaan mitään sellaista, mitä itse olin joutunut. Parisuhteessa ei koskaan mitään väkivaltaa, sen me yhdessä sovimme ja päätimme hyvin varhain. Ihmettelin suuresti omaa käytöstäni, en ymmärtänyt miksi en voinut lopettaa, vaikka syvimmissäni halusin kovasti. (ajatuksia)

Kaimolan (2008, 62) mukaan omaan historiaan liittyvät keskeneräisyydet ja traumatisoitumiset astuvat esiin kriisin, stressin ja väsymyksen hetkinä. Ne näkyvät itselle käsittämättöminä tunteina ja käyttäytymisenä. Juuri tästä on kyse silloin, kun äiti käyttää väkivaltaa vaikka on vakaasti päättänyt olla tekemättä niin.

6.4.2 Kolmen kopla: väsymys, uupumus, masennus

Jokaisessa tekstissä äidit kertovat väkivallan tulevan kuvioihin silloin kun äidin hermot pettävät. Monet heistä mainitsevat väsymyksen, ärtymyksen tai uupumisen syyksi hermojen menettämiseen. Väsymystä on kuitenkin monenlaista ja kirjoittajat voivatkin teksteissään tarkoittaa joko psyykkistä tai somaattista väsymystä. Somaattinen väsymys on fyysistä väsymystä ja levon tarvetta. Psyykkinen väsymys taas voi olla stressin, masennuksen tai yksinäisyyden oire, joka ei helpotu lepäämällä. (Janhunen & Saloheimo 2008, 37.) Pitkään jatkunut ja hoitamaton väsymys muuttuu ajan myötä uupumukseksi. Etenkin yksinhuoltajien kohdalla uupumisen riski on aina olemassa.

Yksinhuoltajana kaikesta täytyy selvitä yksin eikä kotona ole auttavia käsiä ja taukoja lastenhoidosta ei saa vaikka voimat tuntuisivatkin olevan vähissä.

Ärtyneenä, väsyneenä tai masentuneena saatan raivota, paiskoa ovia, riuhtoa lasta jne.(kelju)

Väsymys on hyvä esimerkki tilannetekijästä, joka vaikuttaa ihmisen käyttäytymiseen. Jokainen meistä tietää omasta kokemuksesta, että väsyneenä pinna palaa helpommin. Kun pinna palaa, monet toimivat impulsiivisesti. Tällaisissa tapauksissa aineistoni äideistä aggressio ottaa vallan, joka purkautuu erilaisina väkivallantekoina. Äidit kertovat myös turhautuvansa ja myös se puretaan lapsiin. Lapsen ei siis välttämättä ole tarvinnut tehdä mitään väärää, vaan hän joutuu äidin uhriksi koska hän sattuu olemaan paikalla ja on ainut keneen äiti voi ottaa kontaktia ja purkaa kiukkuaan. Kiukunpurkausten jälkeen suuriman osan äideistä valtaa kammottava syyllisyys oman lapsen pahoinpitelystä. Tässä vaiheessa monet äidit pyytävät lapsiltaan anteeksi ja vannovat, ettei äidin huono käytös toistu. Ajan myötä he kuitenkin ovat huomanneet, että eivät pysty pitämään lupauksiaan koska eivät kykene hallitsemaan hermojaan.

Kukaan ei voi tietää miten hullu välillä olen, ja vaikka pyydän lapsilta kyllä anteeksi käytöstäni niin ei kai ne raukat kuitenkaan sitä ymmärrä miks äiti on niin raivo.(Vierailija)

Jo aiemmin mainitsemani moniongelmaisuus on yksi tekijä, joka vaikuttaa äitien väkivaltaisuuteen. Kun perheessä ja äidillä itsellään on paljon erilaisia ongelmia, se vaikuttaa väistämättä äidin jaksamiseen. Pari aineistoni äitiä kertoo sairastaneensa aiemmin masennusta, jota on myös hoidettu. He ovat huomanneet masennuksen hiipivän aika ajoin takaisin ja ottavan heistä vallan. Eräs äiti kertoo myös sen ahdistavan, että masennus tuntuu olevan ikuinen ”pallo jalassa”. Sitä joutuu kantamaan mukanaan koko loppuelämänsä. Joskus sitä jaksaa paremmin ja joskus se tuntuu vievän mennessään.

Henkinen huonovointisuus ilman diagnosoitua masennustakin voidaan yhdistää äitien väkivaltaisuuteen. Aina se ei ole kiukkua ja ärtymystä, mitä äiti purkaa väkivalloin lapseensa, vaan joissain tapauksissa äitien henkilökohtaiset ongelmat ovat niin suuria ja henkinen vointi on niin huono, että lapset joutuvat kärsimään sen vuoksi. Eräs äiti

esimerkiksi kertoo parisuhteessa olleen niin paljon ongelmia, että niistä johtunut äidin henkinen huonovointisuus alkoi purkautua lapsiin. Kyseinen äiti erosi miehestään paremman tulevaisuuden toivossa mutta ongelmat ja väkivaltaisuus ovat seuranneet perässä. Nykyisin äidin huonovointisuus näkyy myös oman elämänhallinnan menettämisenä. Uupumus ja yksinhuoltajan arki ovat käyneet liian raskaaksi eikä äiti saa yksin elämäänsä hallintaan tai väkivaltaisuuttaan kuriin. Tässä tapauksessa elämänhallinnan menettäminen näkyy esimerkiksi niin, että laskut ovat jääneet maksamatta ja ns. alamäki jatkuu ja vauhti sen kun kovenee.

Pakko on jotain tehdä! Pelkään, että minua ei kuunnella! Oma elämänhallintakin alkaa olla hukassa, laskut maksamatta jne. En oikein keksi muuta keinoa tähän umpikujaan, kuin tehdä itse itsestäni lastensuojeluilmoitus, ja toivoo, että lapsia ei lähetetä narsisti isälleen. (mun-nimi)

Tämäkin on tyypillistä, että ongelmat ikään kuin seuraavat toisiaan. Usein moniongelmaisissa tapauksissa yksi ongelma on johtanut syystä tai toisesta toiseen. Esimerkiksi alkoholiongelmissa ja masennuksella on tutkitusti vaikutusta toisiinsa. Gustavson (2006, 77) kertookin, että psyykkisistä ongelmista kärsivät yrittävät monesti helpottaa oloaan itsehoitolääkkeillä. Itsehoitolääkkeenä alkoholi lievittää ahdistusta ja huonoa oloa hetkellisesti. Oireet katoavat vähäksi aikaa mutta itse perusongelma säilyy ja henkilö joutuu ajasta allikkoon.

6.4.3 Liian paljon, liian aikaisin ja yllättäen

Monenlaiset tekijät vaikuttavat siihen, että äiti ajautuu käyttämään kotona väkivaltaa. Syitä löytyy elämäntilanteista, läheisistä, lapsista ja mistä tahansa äitiä kuormittavista tekijöistä. Yksi syy voi olla, että äiti ei ole ollut valmis äidiksi. Aineistossani on mukana kaksi tekstiä, joista ilmenee, että raskaus on ollut yllätys. Äidin elämäntilanne on ollut jo raskausaikana vaikea, mutta silti lapsi on päätetty pitää.

Olen 31v yksinhuoltaja. Lapseni on pian 10kk. Odotinkin hänet jo yksin. Raskaus oli hyvin suuri yllätys, ehkä järkytyskin. Lopulta suuri ilo. (Lopuna)

Toisessa tapauksessa äiti oli nuori ja alkoholiongelmainen, mutta eli kuitenkin parisuhteessa. Hän myöntää nyt jälkeenpäin, ettei ollut valmis äidiksi saadessaan ensimmäisen lapsensa. Kun perheen arki on maustettu alkoholilla ja viinanhuuruinen äiti hoitaa kotona pieniä lapsia, on kynnyksellä väkivallan käyttämiseen normaalia matalampi. Päähtyneenä ihminen on äkkipikainen ja toimii hetken mielijohteesta. Tällöin uhriksi voi joutua paikalla oleva puolustuskyvytön lapsi. Tällaisissa tapauksissa äiti voi myös kantaa lapselle tietynlaista kaunaa joutessaan luopumaan nuoruudestaan. Äitiys muuttaa nuoruusajan kultavuodet ja juhlimisen vaipanvaihdoksi ja hoivaamiseksi, mikä voi saada äidin katkeraksi ja kiukku puretaan lapseen.

Olen toivonut kuolevani kun olen ollut paha lapsilleni. En osannut olla 25 -vuotiaana äiti. (Lattialuuttu)

Harva äiti haluaa kuitenkaan väkivallallaan oikeasti satuttaa lastaan. Usein lapsi joutuu uhriksi vain nimenomaan koska äiti tarvitsee kiukun purkamiselleen kohteen ja lapsi sattuu olemaan paikalla. Tapaukset, joissa lasta satutetaan tahallaan tai peräti yritetään surmata, ovat aivan eri luokkaa ja niihin syytkin ovat varmasti toisenlaiset. On myös olemassa tapauksia, joissa äidin kiukunpurkaus on ollut luultua voimakkaampi ja lapsi on saanut vakavia vammoja tai jopa menehtynyt. Tämän tutkimuksen aineistossa näin raakoja tapauksia ei kuitenkaan ole mukana.

6.4.4 Äidin tulinen luonne

Äitien väkivaltaisuuteen löytyy paljon erilaisia syitä. Muutokset, stressi ja väsymys yhdistettynä raskaaseen arkeen ja yksinäisyyteen saa joskus äidin käyttäytymään väärin. On paljon muuttuvia tai hetkellisiä tekijöitä, jotka vaikuttavat äidin käyttäytymiseen, mutta siihen vaikuttaa myös äidin oma persoonallisuus. Persoonallisuustekijät ovat meissä itsessämme olevia persoonallisuuden piirteitä, jotka ohjaavat osaltaan käyttäytymistämme. Jotkut ovat taipuvaisempia vihamielisyyteen kuin toiset, toisin sanoen helpommin tulistuvia kuin toiset. Impulsiivisuus on myös yksi persoonallisuustekijä, joka ohjaa käyttäytymistämme. Impulsiivinen ihminen toimii usein ennen kuin ehtii ajatella tekojensa seurauksia. Impulsiivisilla ihmisillä on usein vaikeuksia hallita aggressiotaan, jolloin aggressiosta seuraa spontaani käytös. Tällaisissa tapauk-

sisä uhriksi joutuu valitettavan usein lapsi. Persoonallisuus on meillä jokaisella suhteellisen pysyvä mutta halutessaan siihen voi myös vaikuttaa. On hyvä tiedostaa itse, jos on taipumusta aggressiivisuuteen ja yrittää tehdä asialle jotain tai tarvittaessa hakea apua aggressioiden hallintaan. (Viemerö 2006, 19-21.) Yksi aineistoni kirjoittajista pohti myös tätä asiaa kirjoituksessaan. Hän on tiedostanut itsessään jo kauan tietynlaisia vihamielisyyteen taipuvaisia piirteitä, mutta on yleensä pystynyt hallitsemaan niitä. Impulsiivisuus on johtanut väkivaltaan vasta elämän käydessä monessakin mielessä liian raskaaksi.

Minäkin olen väkivaltainen lapsiani kohtaan. Olen tiedostanut itsessäni tämän väkivaltaisuuden aina, se on persoonassani voimakkaasti ollut lapsesta asti. Olen kuitenkin voinut hillitä itseni aikuiseksi asti. Lapseni syntyivät suhteeseen, jossa minulla oli todella paha olla koko ajan. Lasten isä, ex-puolisoni käytti henkistä väkivaltaa. Olin täysin alistettu ja nujerrettu. Aloin purkaa pahaa oloani lapsiin. Minusta tuli samanlainen hirviö, kuin heidän isästään. Muistan, kuinka ihmettelin hänen perheensä tapaa puhua toisilleen rumasti, huutaa ja raivota. Nyt olen samanlainen. (mun-nimi)

6.4.5 Kierteessä, oravanpyörässä, umpikujassa

Äitien väkivaltaisuus on ehdottomasti ongelma ja siihen löytyy monenlaisia syitä. Suurimmassa osassa aineistoni tapauksista äidillä on elämässään monenlaisia vaikeuksia. Äidit tuntevat olevansa yksin ongelmiansa kanssa, eikä väkivaltaisuusongelmasta uskalleta puhua ääneen. Pelätään ihmisten tuomitsevan ja sosiaalityöntekijöiden vievän lapset pois. Tämä ei ole syy äitien väkivaltaisuuteen, mutta se vaikuttaa todella paljon siihen kuinka pitkään väkivallan kierre jatkuu. Äitien väkivaltaisuus on ollut Suomessa pitkään eräänlainen tabu, eikä siitä edelleenkään uskalleta avoimesti puhua. Tämä ajaa väkivaltaiset äidit ikään kuin nurkkaan ongelmansa kanssa. Vaikka he haluaisivat apua väkivaltaisuuteensa, he eivät uskalla sitä hakea, minkä vuoksi kierre jatkuu.

En uskalla puhua neuvolassa kun ne laittais sossutätiä asialle varmaankin, enkä mä nyt tietenkään halua lapsia antaa pois. Mut oikeesti, jos ne

tietäis mitä täällä tapahtuu niin niin siinä kävisi. En ois ikinä uskonu että musta tulee tällanen.(Vierailija)

Mitä mä voin tehdä? Haluaisin olla hyvä ja kärsivällinen, lempeä äiti. Enkä tällanen julma raivopää.(Vierailija)

Eräskin äiti kertoo jo hakeutuneensa kerran terveydenhoitajan vastaanotolle tarkoituksena kertoa omasta väkivaltaisuudestaan ja pyytää apua siihen. Vastaanotolle päästyään kyseinen äiti kuitenkin päätyi kertomaan masennuksesta ja muista perheen ongelmista, eikä osannut kertoa terveydenhoitajalle käynnin todellista syytä.

Yritin hakea apua, menin terveydenhoitajan puheille. En osannut kertoa oikeasta ongelmasta, kerroin vain masennuksesta ja muuten vaikeasta perhetilanteesta. Totta oli sekin, mutta väkivaltaisuus ja mielettömyys on se, johon haluaisin löytää työkaluja. Ensi viikolla minulla on uusi aika, lupaan silloin saada suuni auki.(kelju)

Tilanne on äidille todella vaikea, minkä vuoksi kynnystä väkivaltaongelman myöntämiseen ja avun hakemiseen pitäisi pystyä madaltamaan. Äitien luotto viranomaisiin tulisi palauttaa, jotta he uskaltaisivat uskoutua ongelmistaan auttaville tahoille ilman pelkoa lasten huostaanotosta.

7 POHDINTA

Tutkimukseni tarkoituksena oli tuoda julki äitien väkivaltaisuutta ja laadullisen tutkimuksen avulla testata jo olemassa olevan teoriatiedon paikkansapitävyyttä. Äitien väkivaltaisuutta ei ole tutkittu vielä kovin paljoa, mutta se on aihe mikä puhututtaa kun se nostetaan esille. Yleisesti ottaen kukaan ei hyväksy väkivaltaa lapsia kohtaan, mutta on totta, että meillä Suomessakin sitä tapahtuu päivittäin. Viranomaisten tietoon eivät tule läheskään kaikki väkivaltatapaukset ja syitä siihen on monenlaisia. Pääsääntöisesti syy on kuitenkin se, että väkivallasta ei puhuta. Väkivallan uhreiksi joutuneet lapset ovat usein vauvoja tai niin pieniä, etteivät edes ymmärrä äidin käyttäytyvän väärin, eivätkä sen vuoksi kerro asiasta. Äiti taas itse häpeää tekojaan ja pelkää kertomisen seurauksia niin paljon, ettei uskalla kertoa asiasta kenellekään. Näiden kahden

osapuolen lisäksi väkivaltaongelmasta eivät usein muut tiedäkään. Väkivalta ja etenkin väkivalta lapsia kohtaan äidin toimesta on yleisesti paheksuttua. Sen vuoksi sitä tapahtuukin yleensä vain suljettujen ovien takana, mikä on myös yksi syy siihen, että tapaukset eivät tule viranomaisten tietoon. On huolestuttavaa, etteivät äidit uskalla hakea itselleen apua. Väkivallalla on tapana raaistua ajan myötä ja näin on valitettavasti myös väkivaltaisten äitien kohdalla.

Tutkimuksellani halusin myös löytää syitä äitien väkivaltaisuuteen. Aineistoni kirjoituksissa äidit olivat pohtineet tätä asiaa itsekkin hyvin paljon. Monet löysivät yhteyksiä menneisyyden haamuihin; huonoihin ihmissuhteisiin, masennukseen ja lapsuuden traumoihin. Myös olemassa olevan teorialiedon mukaan näillä kaikilla on vaikutusta äitien käyttäytymiseen, mutta yksikään edellä mainituista ei yksin riitä syyksi kohdella omaa lasta kaltoin.

Nämä menneisyyden haamut osoittautuivat tämän tutkimuksen valossa kuitenkin tekijöiksi, joilla on suuri vaikutus äidin tämänhetkiseen elämään ja myös siihen kuinka hän käyttäytyy. Menneisyyden vastoinikäymiset muistuttavat itsestään aika-ajoin. Masennuksella esimerkiksi on ikävä tapa uusiutua vaikeissa elämäntilanteissa, etenkin jos hoidot ja lääkitys on jätetty kesken. Lapsuuden traumaattiset kokemukset taas näyttävät nykyhetkessä äideille käsittämättöminä tunteina ja käyttäytymisenä. Aineistossani äidit ihmettelivät, mikseivät he pystyneet hallitsemaan hermojaan ja kontrolloimaan itseään vaikka halusivat kovasti. Vaikka he tietävät katuviinsa lastensa pahoinpitelyä jälkeenpäin, eivät he silti saa sitä loppumaan omin avuin.

Jokaisesta aineistoni tapauksesta oli löydettävissä menneisyyden ongelmien lisäksi myös ongelmia ja vaikeuksia, jotka ovat läsnä tässä hetkessä. Ongelmilla tarkoitan tässä erilaisia elämän vaikeuksia, jotka äidit itse kokevat hyvin kuormittaviksi. Näitä ovat mm. yksinäisyys ja väsymys. Äidit kokevat olevansa lasten kanssa yksin ja kantavan yksin liian suurta vastuuta. Taakka on käynyt monille aineistoni äidille liian raskaaksi ja he elävät sietokykynsä rajamailla. Kun elämään ei mahdu muuta kuin koti ja lapset, aikuisen seuran tarve ja oman ajan kaipuu täyttävät äitien mielen. Henkinen paha olo purkautuu kiukun, turhautumisen ja väsymyksen hetkinä. Näissä tilanteissa impulsiivisuus ottaa äideistä vallan ja siitä seuraa spontaani käytös. ”Aivoissa pimeä” ja ennen kuin äiti itse huomaakaan, on hän jo käynyt lapseensa käsiksi.

Edellä mainittujen ongelmien lisäksi äitien väkivaltaisuuteen vaikuttaa myös päihdeidenkäyttö ja äidin persoonallisuus. Alkoholismi on vakava ja yleinen sairaus, joka yhä useammin on myös naisten ongelma. Vaikeasta elämäntilanteesta aiheutunutta stressiä pyritään joskus helpottamaan alkoholilla. Sen myötä ihminen ajautuu usein kuitenkin vain ns. ojasta allikkoon. Aineistoni jokaisella äidillä on elämässään useita erilaisia ongelmia. Yksi ongelma johtaa usein toiseen ja ajan myötä ongelmat kasaantuvat. Jossain vaiheessa erilaisten ongelmien aiheuttama stressi ja ahdistus purkautuu, ja aineistoni tapauksissa se näyttäytyy usein väkivaltana.

Jokainen aineistoani kirjoittanut äiti ymmärsi tekevänsä väärin kohdellessaan lastaan kaltoin, mutta avun hakemisen kynnyks koetaan niin suureksi, että eräs äiti jopa harkitsi itsemurhaa ennemmin kuin avun hakemista. Lähes jokaisessa aineistoni kirjoituksessa kirjoittaja on pyytänyt neuvoja ja apua, mikä kertoo siitä, että hätä on suuri eikä äiti pärjää ongelmansa kanssa yksin. Häpeä omasta käytöksestä on kuitenkin niin suuri, ettei ongelmaa uskalleta myöntää ulkopuolisille, eikä yleensä edes kumppanille.

Äitien väkivaltainen käyttäytyminen on lapsille erittäin traumatisoivaa ja lapsuuden traumaattiset kokemukset vaikuttavat aina myöhempään elämään. Valitettavasti lapsuuden väkivaltakokemukset nostavat myös tulevaisuuden väkivaltakäyttäytymisen ennustearvon kaikista suurimmaksi. (Mäkelä 2011, 9-11.) Traumatisoituneiden lasten elämässä tulee siis hyvin todennäköisesti jollain tavalla näkymään äidin väkivaltainen käyttäytyminen. Myös tämä on yksi syy, minkä vuoksi äitien väkivaltaisuus ilmiönä tulisi nostaa suuremmin esille. Olisi tärkeää, että äidit, lapset ja muut läheiset tiedostaisivat mahdolliset väkivallan vaikutukset lapsessa, jotta niihin osattaisiin puuttua ja suhtautua oikein.

Lapsena koettu väkivalta aiheuttaa turvattomuutta ja traumoja, jotka voivat ilmetä myöhemmin elämässä eri tavoin. Lapsuuden traumaattiset kokemukset voivat vaikuttaa mm. ihmisen tunne-elämään, käyttäytymiseen, kehitykseen, itsetuntoon, mielen-terveyteen ja oppimiseen. Lapsen aggressiivinen, impulsiivinen ja holtiton käytös voi esimerkiksi olla merkki traumatisoitumisesta. Myös taantuminen ikäistään nuoremman tasolle voi olla merkki epäsuotuisista kasvuolosuhteista. Väkivallan vaikutuksia lapseen on tutkittu melko paljon ja tulokset ovat lapsen kannalta hyvin huolestuttavat. Äiti voi väkivaltaisuudellaan aiheuttaa lapselle traumoja, joilla voi olla erittäin kauaskantoiset ja vakavat seuraukset lapsen loppuelämän kannalta. (1800Respect 2013.)

Tämän tutkimuksen tekemisen myötä silmäni ovat avautuneet asialle, joka on yhteiskunnassamme edelleen liian vaiettu ja ehkä sen vuoksi myös niin vaikea. Äitien luotto viranomaisiin on huono ja he pelkäävät väkivaltaongelman paljastamisesta seuraavan lasten huostaanotto. He eivät ymmärrä, että apua tulisi hakea mahdollisimman aikaisin, jotta huostaanotoilta voitaisiin välttyä. Liian kauan liian moni äiti kamppailee aggressiivisuutensa kanssa yksin. Tämä on ongelma, joka tulisi ehdottomasti nostaa isosti esiin, jotta erilaisia matalan kynnyksen apu- ja tukipaikkoja voitaisiin kehittää. Lasten pahoinpitely on aina väärin ja vakavimmissa tapauksissa viranomaisten velvollisuus on viedä lapset pois epäsuotuisista kotioiloista. Lapsen edun ja tasapainoisen kehityksen, sekä väkivaltaongelman kanssa kamppailevan äidin itsensä kannalta olisi tärkeää, että huostaanottoon ei tarvitsisi ryhtyä vaan perhe saataisiin pidettyä kasassa.

Jokainen aineistoni äiti haki itselleen apua ja vertaistukea kirjoittamalla itselleen valtaavan suuresta taakasta Internetiin. On surullista, että äidit eivät ole löytäneet tai rohjenneet hakea itselleen muunlaista apua. Tässä kohtaa yhteiskunnassamme on poraanreikä, joka tulisi paikata mahdollisimman pian. Tämä lastensuojelun ja väkivaltaisten äitien välinen paradoksi pitäisi saada murrettua, jotta perheet, joissa väkivaltaongelmia on, saisivat apua ajoissa ja lapsia ei tarvitsisi ottaa huostaan. Paljon vaikeita kysymyksiä ja ongelmia on vielä ratkaisematta tämän asian suhteen, joten jatkotutkimukselle olisi ehdottomasti tarvetta.

Aihe on arka, jonka vuoksi luotettavaa tutkimustietoa on vaikea saada. Siitäkin huolimatta tämä on niin suuri ongelma, että uutta tutkimustietoa aiheesta tarvitaan, jotta uudenlaisia apukeinoja voitaisiin kehittää. Tämän tutkimuksen myötä jokainen lukija pääsee jyvälle yhdestä yhteiskuntamme epäkohdasta ja tämä osoittaa, että lasten kaltoin kohtelu äitien toimesta on Suomessakin arkipäivää. Kukaan ei tiedä, kuinka paljon lapset kärsivät suljettujen ovien takana kun äidit eivät uskalla hakea itselleen apua. Vieläkin huolestuttavamman ongelmasta tekee se, että äitien kaltoinkohtelemat lapset traumatisoituvat. Lapsuuden traumaattiset kokemukset vaikuttavat lapsen kehitykseen ja niistä voi seurata vakavia häiriöitä vielä aikuisenakin. Lisäksi on tutkittu, että kolmasosa lapsena kaltoin kohdelluista pahoinpitelee itse aikuisena omia lapsiaan. Tämän sukupolvelta toiselle jatkuvan oravanpyörän pysäyttämiseksi tarvitaan lisää uutta ja luotettavaa tutkimustietoa. Näin aran aiheen tutkiminen on haasteellista mutta tutki-

muksen tulokset voivat olla tulevaisuudessa monen väkivallantekijän tai uhrin pelastus.

Tämä tutkimuksen tehtävät täyttyivät lopulta hyvin. Tutkimus ei edennyt aivan suunnitellusti ja aiheen rajausta osoittautui yllättävän haastavaksi. Äitien väkivaltaisuuteen liittyy paljon asioita, joita olisi mielenkiintoista tutkia, mutta opinnäytteen rajatun laajuuden vuoksi kaikkea ei tähän tutkimukseen voi mahdollistaa. Tässä tutkimuksessa keskityin äitien väkivalta -teemaan ja lähestyin aihetta mielessäni kysymykset mitä ja miksi. Löysin kysymyksiini vastauksia hyvin. Tämän laadullisen tutkimuksen valossa vähäinenskin tutkimustieto tästä aiheesta osoittautui oikeaksi. Aineistoni myötä tutkimukseni päättyi pyörimään hyvin paljon kuritusväkivallan ympärillä ja ääripään raaimmat tapaukset jäivät kokonaan tutkimukseni ulkopuolelle. Jälkeenpäin ajateltuna se oli onni onnettomuudessa, sillä en tiedä kuinka olisin saanut opinnäytetyön mittaan ahdettua vielä enemmän erilaisia tapauksia ilman, että tutkimus ei olisi jäänyt pinta-raapaisuksi. Alun korkealentoiset suunnitelmat ääripään tapausten mukaan ottamisesta osoittautuivat siis onneksi mahdottomaksi näillä tutkimusmenetelmillä. Jälkeenpäin ajateltuna olisi ollut ihan järkevää alun alkaenkin kerätä aineisto Internetistä. Silloin olisin säästänyt huomattavan paljon aikaa. Minulla meni monta kuukautta odotellessa vastauksia kirjoituspyyntöni ja työni ei edennyt sillä välin juuri ollenkaan.

Ääripään tapaukset kiinnostavat minua edelleen ja niistä löytyy vieläkin vähemmän tietoa, kuin ns. perinteisen (kuritus)väkivallan käyttäjistä ja sen syistä ja seurauksista. Vaikeita ja rankkojakin tapauksia olisi hyvä kuitenkin tutkia, sillä monestakaan käyttämästäni lähteestä en löytänyt teoretietoa kaikista raaimmista tapauksista tai peräti tapoista. Lisäksi tutkimuksen tekemisen myötä mieleeni jäi pyörimään kysymys onko lapsen sukupuolella merkitystä pahoinpitelytapauksissa. Siitä yksikään äiti ei kirjoituksissaan maininnut mitään, mutta mietin, voisiko väkivaltaisen äidin oma äiti-tytär -suhde esimerkiksi vaikuttaa omaan tyttäreen suhtautumiseen. Se on yksi jatkotutkimusidea, jonka matkan varrella sain. Kysymys on mielenkiintoinen ja tutkimus varmasti toteutettavissa oleva.

Lisätutkimuksia myös vaikeista ja aroista aiheista puoltaa myös se, että länsimaisen perusolettamus on, että uuden tiedon rajoittamaton tuottaminen ympäröivästä maailmasta on yhteiskunnallisesti arvokasta toimintaa. Tämä olettaus on toisaalta johtanut ajatukseen, että tieteen nimissä kaikkea mahdollista saa ja myös pitää tutkia. Uusi tieto

on aina arvokasta, mutta tutkimusta tehdessä ja metodeita valitessa tutkijan tulee olla tarkkana. Vaikeiden aiheiden tutkimiseen liittyy moraalisia ongelmia, jotka tutkijan tulee ottaa huomioon. (Tuomi & Sarajärvi 2006, 125.)

Tutkimukseni aiheen arkuuden vuoksi myös minä jouduin miettimään tutkimusmenetelmiä tarkoin. Alusta asti minulle oli selvää, etten hankkisi tutkimukseni aineistoa haastattelemalla. Se oli jo ajatuksena liian epämukava. En halunnut udella keneltäkään näin arasta aiheesta. Tiesin jo aiemman koulutyöni pohjalta äitien häpeävän väkivallantekojaan, enkä halunnut tehdä uteluillani heidän oloaan yhtään epämukavammaksi. Koin parhaaksi lähestymistavaksi molempien osapuolten kannalta tehdä kirjoituspyynnön, johon halutessaan saisi vastata. Tällöin tutkittavan ja tutkijan ei tarvitsisi kohdata toisiaan, jolloin kynnys osallistua tutkimukseen madaltuu. Tai niin ainakin kuvittelin. Aihe osoittautui vielä luultuakin aremmaksi, kun en saanut kirjoituspyyntöni yhtään vastausta. Tämä jälkeen laitoin kirjoituspyynnön myös vilkkaalle keskustelupalstalle ajatuksena, että Internetissä ongelmiaan jakaville kynnys osallistua anonyymina tutkimukseen olisi matalampi, mutta jälleen luuloni osoittautui vääräksi. Lopulta siis päädyin keräämään itse aineiston Internetin erilaisilta keskustelupalstoilta.

Aineistona käytetyt nettikirjoitukset voivat herättää lukijassa epäilyjä tutkimuksen luotettavuudesta. Tutkimusaineistoni on kerätty keskustelupalstoilta, jonne kuka tahansa voi kirjoittaa mitä tahansa. On siis olemassa riski, että aineiston tapaukset eivät ole aitoja tai niissä totuutta on muunneltu. Tutkimukseni tulokset ovat kuitenkin samassa linjassa aiempien tutkimustulosten kanssa ja se puoltaa tutkimukseni reliaabeliutta. Reliaabelius tarkoittaa tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231.)

Tutkimuksen validius puolestaan tarkoittaa sen pätevyyttä. Validiutta pohdittaessa tulee ottaa huomioon tutkimuksen kulku, käytetyt menetelmät sekä mahdolliset omat tulkinnat. Etenkin laadulliseen tutkimukseen liittyy riski tutkijan omien ennakkokäsitysten vaikutuksista tutkimustuloksiin. Sen vuoksi tutkimuksessa on tuotava tarkasti ilmi tutkimukset eteneminen ja mahdolliset ongelmat. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231-232.) Olen kuvannut tutkimukseni etenemisen opinnäytetyössäni tarkasti ja totuudenmukaisesti. Kerroin myös aineistonkeruuseen liittyvistä ongelmista ja teoria-tiedon vähyydestä, jotka aiheuttivat matkan varrella ongelmia. Käytän työssäni myös suoria lainauksia aineistosta. Niiden tarkoitus on elävöittää tekstiä ja samalla tuoda

ilmi tutkimuksen pätevyyttä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 233). Lainausten avulla lukija näkee itse, mihin olen tutkimustulokseni perustanut.

Toisenlaisilla menetelmillä olisin voinut saada kattavamman aineiston ja sen myötä paremman kuvan äitien elämästä. Esimerkiksi haastattellessa olisin voinut esittää lisäkysymyksiä, jonkin asian jäädessä epäselväksi. Kun tutkin valmiita kirjoituksia, minulla ei ole mahdollisuutta esittää lisäkysymyksiä, joten tutkimus on toteutettava niillä tiedoilla, mitä äidit kirjoituksissaan kertovat. Tässä tapauksessa en koe sen kuitenkaan horjuttavan tutkimuksen uskottavuutta, sillä tutkimukseni tulokset tukevat jo olemassa olevaa tutkimustietoa aiheesta. Näin vaiettua aihetta on hankala tutkia teorian tiedon vähyyden ja aineistonkeruun vaikeuden vuoksi. Pidän epätodennäköisenä sitä, että olisin saanut tutkimusaineiston kerättyä haastattelemalla vaikka olisin halunnutkin. Yksikään äiti ei rohjennut vastata kirjoituspyyntööni, mistä voi päätellä, että haastateltaviakin olisi varmasti ollut erittäin vaikea löytää.

Kun aihe on näin vähän tutkittu ja yleisestikin vaiettu, on tutkimusta tehdessä oltava tarkkana. Tutkimusta tehdessä on hyvä pohtia myös tutkimuseettisiä kysymyksiä. Tutkimusetiikassa on kyse siitä, mikä on moraalisesti oikein ja mikä väärin. Erityisen tarkkana tutkimusetiikan suhteen on oltava silloin, kun tutkitaan ihmisiä. (Komonen 2012.)Vaikea aihe tuo väistämättä mukanaan eettisiä kysymyksiä, joita tutkijan tulee pohtia. Mietin monta kertaa itse esimerkiksi, onko oikein tutkia tätä aihetta äitien näkökulmasta? Asettaako se minut tutkijana äitien puolelle vaikka uhrina on viaton ja puolustuskyvytön lapsi? Aihevalintani toi mukanaan myös muita eettisiä kysymyksiä. Eettisistä valinnoista on kyse myös silloin kun valitaan tutkimusmenetelmiä. Omiin valintoihini vaikutti nimenomaan se, minkä koin oikeaksi ja minkä vääräksi. Tutkimuseettiset kysymykset seuraavat tutkijaa työn alusta loppuun saakka ja välillä niitä on hyvä pysähtyä miettimään. Aina sitkeämpi pala pureskeltavaksi on valita tutkimukselle tutkimuseettisesti vaikea aihe, mutta niihinkin on rohjettava ryhtyä, sillä usein hankalat aiheet ovat niitä, joista kaipaamme eniten tietoa.

Tästä tutkimuksesta hyötyy monet eri tahot. Äitien väkivaltaisuuden nostaminen yleiseen keskusteluun johtaa toivottavasti tulevaisuudessa siihen, että sitä pystytään ennaltaehkäisemään paremmin sekä jo väkivallan kierteessä oleville äideille on tarjolla laajemmin apua. Toivon tämän aiheen esiin nostamisen aiheuttavan ns. lumipalloeftin,

jolloin kiinnostus aihetta kohtaan kasvaa ja uusia tutkimuksia ja tutkimustietoa ja niiden myötä käytännön toimintaa saataisiin kehitettyä mahdollisimman pian.

Uudesta tutkimustiedosta on hyötyä etenkin kaikille äitien, lasten ja perheiden parissa työskenteleville. Heidän on tärkeää olla ajan hermolla ja pysyä mukana yhteiskunnan muutoksissa ja sen mukanaan tuomissa ongelmissa. Esimerkiksi neuvoloissa on tärkeää tietää, mitkä ovat äitiyden suurimmat haasteet, jotta ongelmakohtiin osattaisiin tarttua. Thuneberg (1976, 17) pohti jokunen vuosikymmen sitten vastaako neuvolatyö siihen kohdistuneita odotuksia ja saavatko äidit niitä palveluja ja ohjeita, joita he tarvitsevat. Vaikka aikaa on kulunut ja vastaukset varmasti jossain määrin muuttuneet, on kysymys aina yhtä ajankohtainen, sillä onhan neuvola edelleen se paikka jossa lähes jokainen äiti asioi ja näin ollen myös koko uusi sukupolvi. Muuttuvissa olosuhteissa ihmisten parissa ihmisten vuoksi työskentelevien on erityisen tärkeää saada oman alan asioista viimeisintä tietoa, jotta turhilta vahingoilta välttyttäisiin. Kun työntekijän asiakkaana on perhe, mikä on meille monelle elämän kulmakivi, pienilläkin puutteilla ammatillisuudessa voi olla hyvin ikävät ja kauaskantoiset seuraukset.

Tämä koskee myös yhteisöpedagogien työkenttää. Työllistymismahdollisuuksia on todella paljon erilaisia mutta pääasiassa työtä tehdään ihmisenä ihmisille. Hastrup ja Hietanen-Peltola (2013, 35) kertovat lasten, nuorten ja perheiden palveluja olevan mm. kulttuuri- ja liikuntapalvelut, leikkitoiminta, aamu- ja iltapäivätoiminta, järjestötoiminta, nuorisotyö, ehkäisevä päihdetyö sekä sosiaalihuollon erityispalvelut. Jokainen edellä mainituista on mahdollinen yhteisöpedagogin työpaikka ja jokaisessa niistä tehdään töitä ihmisten ja perheiden hyvinvoinnin eteen. Siis myös yhteisöpedagogin tulee pysytellä ajan hermolla muuttuvassa maailmassa ja olla perillä kulloinkin tärkeistä asioista. Etenkin lastensuojelun kentällä vastaan tulee perheitä, joissa väkivalta on ongelma ja siihen on hyvä osata varautua. On tärkeää tiedostaa, että vastaan voi tulla mitä vaan kun työskennellään erilaisten ihmisten kanssa. Ongelmiin tulee varautua mahdollisimman hyvin etukäteen ja ammattiaan arvostava ja pätevä yhteisöpedagogi on perillä myös uusimmista oman alan tutkimuksista.

Tämä tutkimus on vain pisara meressä mutta toivon, että tämän tutkimuksen myötä taas muutama ihminen tulee tietoiseksi äitien väkivaltaisuudesta ja sen yleisyydestä. Vaatii tahtoa, taistelua, rohkeutta ja kyyneleitä, että äitien väkivaltaisuus tabuna saadaan murrettua. Pikkuhiljaa tuulimyllyjä vastaan taistelu alkaa kuitenkin tuottaa tulokset.

ta, sillä aiemmin täysin vaiettu aihe on tänä päivänä kuitenkin silloin tällöin mediassa esillä. En ota kantaa siihen, onko median ryöpytyksestä tässä asiassa hyötyä vai haittaa, mutta positiivista on se, että äitien väkivaltaisuutta uskalletaan tuoda nykyisin ilmi. Äitien väkivalta aiheena puhututtaa kun se nostetaan esille mutta tulevaisuudessa täytyisi saada oikeat ihmiset avaamaan suunsa riittävän aikaisin ja oikeille tahoille. Suurimmalle osalle lapsista kuitenkin se kaikkein läheisin ja rakkain, sekä turvallisen kodin ja kehityksen takaaja, on oma äiti.

LÄHTEET

Cacciatore, Raisa 2008. Aggression portaat. Vammala: Opetushallitus.

Cacciatore, Raisa 2008. Vaaran merkkejä. Teoksessa Janhunen, Kristiina & Oulasmaa, Minna (toim.) Äidin kielletyt tunteet. Nykypaino Oy: Väestöliitto, 54-61.

Cacciatore, Raisa & Janhunen, Kristiina 2008. Täydelliset äidit – 11 myyttiä. Teoksessa Janhunen, Kristiina & Oulasmaa, Minna (toim.) Äidin kielletyt tunteet. Nykypaino Oy: Väestöliitto, 12-27.

Encyclopedia of Children's health 2013. Personality development. WWW -dokumentti. <http://www.healthofchildren.com/P/Personality-Development.html/> Ei päivitystietoja. Luettu 19.11.2013.

Gustavson, Christina 2006. Masennus. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Haapasalo, Jaana 1999. Väkivallan kierre. Tietosanoma Oy.

Hastrup, Arja & Hietanen-Peltola, Marke 2013. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut ja kehitysympäristöt. Teoksessa Hastrup, Arja, Hietanen-Peltola, Marke, Janhukainen, Johanna & Pelkonen, Marjaana (toim.) Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen uudistaminen. Tampere: Juves Print – Suomen Yliopistopaino Oy, 35-36.

Henttonen, Tanja 2009. Vauvojen kaltoinkohtelu. Tunnistaminen ja puuttuminen ensikodeissa. Turun yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Kasvatustieteiden koulutusohjelma. Pro gradu –tutkielma.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Tammi.

Janhunen, Kristiina & Saloheimo, Anja 2008. Äitiyden tunnepakkaus. Teoksessa Janhunen, Kristiina & Oulasmaa, Minna (toim.) Äidin kielletyt tunteet. Nykypaino Oy: Väestöliitto, 28-53.

Komonen, Katja 2012. Tutkimusetiikka. Power Point -esitys. Tutkimus- ja kehittämistyön opintojakso. Mikkelin ammattikorkeakoulu.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 10.1.2013.

Lampi, Eija 1983. Piesty lapsi. Tampere: Kirjayhtymä.

Lagerspetz, Kirsti 1998. Naisten aggressio. Helsinki: Tammi.

Lönnqvist, Jouko 2005. Mielenterveyden ongelmat. Duodecim terveyskirjasto. WWW-dokumentti. http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=suo00028/ Päivitetty 18.7.2005. Luettu 19.11.2013.

Mäenpää-Reenkola, Elina 1998. Naisen viha, kosto ja syyllisyys. Teoksessa Sundell Pekka Robert & Tikkanen Helena (toim.) Keskusteleva psykologia. Helsinki: Tulevaisuuden ystävät ry, 121-128.

Mäkelä, Jukka 2011. Lapsuuden traumaattiset kokemukset ja niiden käsittely adoptio-neuvonnassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Dialogisuus ja kasvun kumppanit – seminaari 31.1.-1.2.2011. PDF-dokumentti.
http://www.valvira.fi/files/luennot/Lapsuuden_traumaattiset_kokemukset.pdf. Luettu 13.11.2013.

Oulasmaa, Minna, Raimovaara, Katja, Salmi, Iida & Karne, Sorella 2008. Hyvä paha neuvola. Teoksessa Janhunen, Kristiina & Oulasmaa, Minna (toim.) Äidin kielletyt tunteet. Nykypaino Oy: Väestöliitto, 86-100.

Putkonen, Hanna 2011. Katsaus. Duodecim 127, 1212-1216.

Reenkola, Elina 2008. Nainen ja viha. Hämeenlinna: Minerva Kustannus Oy.

Ronkainen, Suvi 2008. Intiimi loukkaus ja haavoittuvuus. Teoksessa Näre, Sari & Ronkainen, Suvi (toim.) Paljastettu intiimi. Tampere: Lapin yliopistokustannus, 43-84.

Tapio, Nina, Seppänen, Paula, Hyppönen, Tuula, Janhunen, Tarja, Pursila, Leila, Salo, Saara, Toivanen, Riikka & Vilén, Marika 2010. Parisuhde ja vanhemmuus. Teoksessa Vilén, Marika, Seppänen, Paula, Tapio, Nina & Toivanen, Riikka (toim.) Kohtaamisia lapsiperheissä. Helsinki: Kirjapaja, 101-167.

Thuneberg, Paavo 1976. Neuvolapalvelut ja vanhempien odotukset. Teoksessa kehittyvä neuvolatyö. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Valkeakoski: Valkeakosken kirjapaino Osakeyhtiö offsetpaino, 16-20.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2006. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.

Turpeinen, Markku 2010. Turvallinen perhe-elämä ei synny sattumalta. Päijät-Hämeen perheneuvola. Sosiaali- ja terveystoimiala. PDF-dokumentti.
http://www.paijat-hame.fi/easydata/customers/paijathame/files/paketti/seminaarit/2010_10_21_turpeinen_turvallinen_perhe.pdf. Päivitetty 21.10.2010. Luettu 14.10.2013.

Törrönen, Hannele 2009. Ketä tekis mieli vetää lättyn? Teoksessa Törrönen, Hannele (toim.) Vaitettu naiseus. Hämeenlinna: Ensi- ja turvakotien liitto ry, 13-16.

Törrönen, Hannele 2009. Prosenttien sota. Teoksessa Törrönen, Hannele (toim.) Vaitettu naiseus. Hämeenlinna: Ensi- ja turvakotien liitto ry, 27-40.

Traumaterapiakeskus 2013. Oulun ensi- ja turvakoti ry. WWW-dokumentti.
<http://www.traumaterapiakeskus.com/18/> Ei päivitystietoja. Luettu 13.11.2013.

Viemerö, Vappu 2006. Aggressio ja aggressiivisuus. Tieteessä tapahtuu 3, 18-22.

1800Respect 2013. How does domestic and family violence affect children? WWW-dokumentti. <https://www.1800respect.org.au/family-friends/common-questions/how-does-domestic-family-violence-affects-children/> Ei päivitystietoja. Luettu 19.11.201

